

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän julkaisuja 1

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon tulevaisuuksia tarkastelemassa

Katriina Huttunen

Katriina Huttunen

NUORISO- JA VAPAA-AJANOHIJAKSEN PERUSTUTKINNON TULEVAISUUKSIA TARKASTELEMASIA

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän julkaisu 1

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä

Jyväskylä, 2017

© Kirjoittaja(t) ja Jyväskylän koulutuskuntayhtymä

Toimitus: Anu Tokila

Käännös: Riitta Salo

Taitto: Annastiina Kinnunen ja Larissa Lindroos

ISSN 2489-2793 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-67407-5-1 (verkkojulkaisu)

Jyväskylä 2017

ABS- TRAKTI

Tässä artikkelissa esitellään Humanistisen ja kasvatustieteiden tutkimuskeskityksen tutkimuksellisen kehittämistyön tuloksia ja kehittämisen kohteita. Tavoitteena on tuoda esiin yhden alan kehittämiseen liittyvät tulevaisuuden näkökulmat ammatillisen koulutuksen reformin keskellä. Artikkelin pohjalla oleva kehittämistyö on tulevaisuudentutkimus ja se on toteutettu Delfoi-menetelmällä. Asiantuntijat Delfoi-paneelissa olivat tutkimuksen, kehittämisen, koulutuksen ja työelämän edustajia eri sektoreilta. Panelisteja oli yhteensä 41.

Kehittämistyön tietopohja rakentui tulevaisuusväitteiden ympärille. Väitteissä tarkasteltiin nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ikä-, kohderyhmä- ja ohjauksen menetelmämuutoksia, soveltuvuutta eri työtehtäviin, työn lähestymistapaa ja tutkintoonimikkeen toimivuutta työn sisältöjen kuvaajana. Kehittämistyö luo ammattialalle näkökulmia ja pohjaa nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkimuksen koulutuksen kehittämisestä ja vastaavuudesta työelämään. Kehittämistyön tuloksia voidaan hyödyntää sekä koulutuksen valtakunnallisessa kehittämisessä, että koulutusorganisaatioiden omien opetussuunnitelmien kehittämisessä.

Artikkelin pohjalla oleva kehittämistyö on Humanistisen ammattikorkeakoulun ylemmän ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyö. Työ on luettavissa kokonaisuutena Theseus.fi:ssä.

AVAIN- SANAT

Tulevaisuudentutkimus
Delfoimenetelmä
Ammatillinen koulutus
Nuorisotyö

ABS- TRACT

The purpose of this article is to present the advancement aims and results concerning the experimental development work in the area of humanities and pedagogics. The aim of the work is also to highlight the future views of the development in the professional field along with the National Reforms of Vocational Education. The development work described in the article is connected with the predictions in futurology and it is carried out by The Delphi method. The experts in the Delphi panel were workers from different sectors, representing persons in the research and development work, education and work life. The total number of panelists was 41.

The database of this development work was based on the futurological propositions. The propositions were examined from the following views: The method changes in the youth and leisure instruction concerning the age, target group and guidance. It also focused on the future worker's suitability to different work tasks, the way of approaching the work and the functionality of the degree title when describing the work contents. The development work creates views to the vocational field and it promotes the development work for the Vocational Qualification of Youth and Leisure and its equivalence with work life. The results of the development work can be utilized both in developing the education at a state level and in developing the curricula in the various educational organizations.

The article concerning the development work is a final project of the higher academic degree at the Humanistic University of Applied Sciences. The thesis can be read as a whole on [Theseus.fi](https://theseus.fi)

KEY- WORDS

Futures research
Delphi method
Occupational education
Youth work

SISÄLLYS- LUETTELO

1 Yhteiskunnallinen taustoitus	8
2 Tulevaisuuden tutkimus ammatillisessa koulutuksessa	9
3 Tuloksia tulevaisuudesta	11
3.1 Kohderyhmämuutosväite	11
3.2 Kohderyhmämuutosväitteen analysointia	12
3.3 Menetelmäosaamismuutosväite	15
3.4 Menetelmäosaamismuutosväitteen analysointia	16
3.5 Kelpoisuusväite	19
3.6 Kelpoisuusväitteen analysointia	21
3.7 Työn painopiste muutos -väite	22
3.8 Työn painopisteen muutos -väitteen analysointia	24
3.9 Työmarkkinoiden muutos -väite	25
3.10 Työmarkkinoiden muutos -väitteen analysointia	29
3.11 Ammattinimikkeen poistaminen -väite	30
3.12 Ammattinimikkeen poistaminen -väitteen analysointia	31
4 Tulevaisuuden kuvia ja päätelmiä	32
4.1 Millainen voisi olla Nuvan tulevaisuus 2025?	34
4.2 Ammatillisen koulutuksen kehittämisen haasteet	36
Lähdeluettelo	38

1 Yhteiskunnallinen taustoitus

Sanotaan, että vuonna 2025 Suomi on maa, jossa kaikki haluavat oppia uutta. Suomi on koulutuksen, osaamisen ja modernin oppimisen kärkimaa. Hallitusohjelman ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena on lisätä ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallista merkitystä, uudistaa rahoitusta ja rakenteita jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Tavoitteena on karsia koulutuksen päällekkäisyyksiä ja yhdistää nuorten ja aikuisten ammatillista koulutusta. Koulutuksen järjestäjiä kannustetaan tehostamaan toimintaansa samalla kuin lisätään työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Tavoitteena on myös vahvistaa toisen asteen ja korkea-asteen välistä yhteistyötä. Joustavien opintopolkujen vahvistamisen ja julkisen sektorin kelpoisuusvaatimusten päivittämisen avulla on tarkoitus vahvistaa nopeampaa siirtymistä työelämään. (Valtioneuvosto 2015, 17–18.)

Reformi haastaa jokaista koulutuksen kanssa tekemisessä olevaa instituutiota muutokseen. Koulutusorganisaatioiden on kyettävä vastaamaan nopeammin ja joustavammin työ- ja elinkeinoelämän osaamistarpeisiin kilpailukyvyn tehostamiseksi. Koulutuksen on mahdollistettava joustavia opintopolkuja yksilön tarpeista lähtien rohkeilla ja innovatiivisilla tavoilla, jotta saamme osaavia ammattilaisia siirtymään nopeammin työelämään. Meidän on purettava turhia raja-aitoja sekä koulutuksesta, että työelämästä. Osaamisen on noustava keskiöön, ei suoritettun tutkinnon.

Useat muutokset tarvitsevat pohjalleen toimivan ja mahdollistavan lainsäädännön, koulutusrakenteet, rahoituksen, sekä kannustavan ja arvostavan asenteen. Syksyllä 2015 lainsäädännön kautta vahvistettu osaamisperusteisuus, jolla tarkoitetaan työelämän ja opiskelijan tarpeista lähtevää koulutusta, oli järkevä ja tervetullut uudistus ammatilliseen koulutukseen. Lainsäädännön vaikutuksia ei kuitenkaan vielä lukuvuoden jälkeen voida arvioida kovin perusteellisesti, kun jo seuraavat haasteet odottavat nurkan takana. Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu vuosina 2014–2018 satojen miljoonien euron leikkaukset. Leikkaukset vaativat koulutuksen järjestäjiltä isoja muutoksia koulutuksen toteuttamiseen. Koulutus elää jatkuvassa muutostilassa ja näin ollen järkevä, pitkälle katsova ennakkointi voi pelastaa monta keikkuvaa laivaa. (AMKE 2015; OAJ 2015.)

Kehittämistyön tarkoituksena oli yhdistää alan asiantuntijoiden mielipiteitä ja ajatuksia alan tulevaisuuksista peilaten niitä tutkimusten tuottamiin ja yleisesti vallalla oleviin ajatuksiin tulevaisuuksista. Kehittämistyön tarkoitus oli vastata seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millaisena alan keskeiset toimijat näkevät nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon ja työelämän tulevaisuuden?
- 2) Vastaavatko eri sektoreiden tulevaisuusajatukset toisiaan?
- 3) Millaisia tulevaisuuksia voidaan asiantuntijoiden kommentteista hahmottaa?

Tutkimuksessa aktiivisina toimijoina olivat Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon opettajat/ lehtorit, tutkijat, työnantajat, työntekijät sekä opiskelijat, joista muodostui Delfoi-paneeli.

2 Tulevaisuuden tutkimus ammatillisessa koulutuksessa

“

...koulutuksen ennakoinnin lisäksi tarvitaan syvempää ammattialojen tulevaisuuden ennakkointia.

Maailma on alati jatkuvassa muutosliikkeessä. Muutoksia on ollut ennen ja niitä on nyt. Tulevaisuuteen katseensa suuntaavia futuristeja on kolmenlaisia. Heitä, jotka korostavat tämän hetken muutosten voimaa ja erityisyyttä. Toinen futuristien ryhmä näkee, että tämän hetken muutosten sumaa korostetaan liikaa, koska muutoksia on tapahtunut aikaisemminkin. Muutokset ovat olleet jopa suurempia ja merkittävimpiäkin kuin nyt. Tulen, kirjoitustaidon, pyörän ja sähkönsä keksiminen vaikuttavat merkittävästi myös tässä ajassa. Kolmanteen futuristien luokkaan voidaan katsoa kuuluvaksi heidät, jotka eivät osaa päättää kumpaa suuntaa he edustavat. He ajattelevat, että suuria muutoksia on tapahtunut ennenkin, mutta he näkevät, että elämme nyt suuren muutoksen aikaa. (Hiltunen 2012, 21–22.) Tuoreena tulevaisuutta hahmottelevana kehittäjänä ajattelen kuuluvani tähän kolmanteen luokkaan, jossa varovaisesti yritän raotella tulevaisuuksien verhoja nähdäkseni edes jotain mahdollisista tulevaisuuksista ja muutoksista.

Tulevaisuudentutkimusta voidaan luonnehtia tieteiden väliseksi toiminnaksi, joka pyrkii avaamaan yhteiskunnallisten tulevaisuuden mahdollisuuksien ja vaihtoehtojen kehityslinjoja. Tulevaisuudentutkimuksessa pyritään ennakoinnin lisäksi löytämään tutkimuskohteelle vaihtoehtoisia ja tavoiteltavia kehityssuuntia ja –mahdollisuuksia. Tulevaisuudentutkimus ei pyri ymmärtämään pelkästään historiaa ja löytämään sieltä tiettyjä kehityslinjoja, vaan se pyrkii löytämään myös epäjatkuvuuksia, odotettavissa olevia uusia ilmiöitä, rakenteita ja niiden vaikutuksia. (Wilenius 2015, 15.) Tulevaisuudentutkimuksella pyritään edistämään hyvien päätösten tekemistä huomioiden mahdolliset tulevaisuudet. Tulevaisuudentutkimus pyrkii selvittämään, mikä on tulevaisuudessa mahdollista, toivottavaa (tai välttävää) ja todennäköistä. Näiden selvitysten kautta halutaan antaa toimijoille tietoa päätöksen tekojen pohjalle. (Rubin 2002.)

Laaja-alaisessa koulutuksen kehittämisessä tulevaisuuden kartoilla olisi tilausta tässä ajassa, jossa päätöksiä tehdään koskemaan seuraavan sukupolven tulevaisuutta ja yhteiskunnan rakentumista. Opetushallituksen koulutuksen ennakkointi pyrkii selvittämään, kuinka paljon ja minkälaista koulutusta tulevaisuudessa tarvitaan. Ennakointi perustuu lähtökohtaisesti tulevaisuuden työvoiman tarpeeseen, jolloin ulkopuolelle voi jäädä helposti työn, ammattialojen vaikuttavuuden ja merkittävyyden tulokulmat. Tämän vuoksi koulutuksen ennakoinnin lisäksi tarvitaan syvempää ammattialojen tulevaisuuden ennakkointia. (Opetushallitus 2016.)

Tulevaisuuden ennakkoinnin ja hallinnan näkökulmasta on tärkeää tiedostaa ne asiat, mitkä ovat pysyviä ja mitkä muuttuvia sekä ne, joiden halutaan muuttuvan (Haapala 2012, 52). Jokaisena aikakautena yritämme luovia tulevaisuutta / kehitystä parempaan suuntaan, jotta se olisi hyväksyttävä ainakin meidän näkökulmistamme katsottuna. Tahtonamme on tavoitella hyvää tulevaisuutta. Kenen tulevaisuus on hyvä ja kenellä on oikeus päättää, millaista visiota kohden lähdemme suuntaamaan? Mistä me voimme tietää, mikä on hyvä tulevaisuus? Päätöksenteko on aina arvosidonnaista.

Ennakointi on hyvin käytetty menetelmä toimintatutkimuksessa. Muutosvauhti on niin kovaa, että on tärkeää pyrkiä ennakoimaan kehityksen suuntia. Ennakoinnilla pyritään hahmottamaan erilaisia mahdollisia tulevaisuuksia ja varautumaan niihin antamalla työkaluja päätöksenteon tueksi. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 39.) Ennakointia voidaan käyttää menetelmänä silloin, kun tulevaisuus, jota ennakoidaan ei ole kovin kaukana nykyisyydestä ja siihen ei ole vaikuttamassa paljon erilaisia muuttujia (Futurix). Kehittämistyössä ennakoidaan kymmenen vuoden päässä olevaa tulevaisuutta. Päätöstentekoprosessi ja lainsäädännön uudistaminen vie oman aikansa, joten kymmenen vuotta koulutuksen kehittämisessä on lyhyt aika. Tämä on harmillista, koska työelämä ja osaamistarpeet voivat muuttua nopeammin kuin mihin järjestelmä voi vastata.

Delfoi on tulevaisuudentutkijoiden kehittämä metodi, josta voidaan käyttää myös nimityksiä Delphi tai Delfi. Sen tarkoituksena on tuoda esiin erilaisia tulevaisuuden skenaarioita. Delfoi on menettelytapa, jolla voidaan pyrkiä tuottamaan mahdollisimman luotettava mielipiteiden konsensus asiantuntijaryhmän keskuudessa kontrolloidun palautteen avulla. Delfoin perustana toimii mahdollisimman edustava asiantuntijapaneeli, joka arvioi Delfoissa esitettyjä väitteitä oman asiantuntijuutensa pohjalta. Väitteitä kommentoidaan anonyymisti, eikä fasilitaattori tai muut panelistit tiedä kenen mikäkin kommentti on. Kommentit ovat kuitenkin kaikkien nähtävillä ja niihin voi ottaa myös kantaa jatkamalla kommenttiketjua. (Linturi 2003.)

Delfoita on hyödyllistä käyttää silloin, kun tutkittava asia on vaikeaselkoinen. Tässä kehittämishankkeessa tutkinnon tulevaisuus voidaan nähdä vaikeaselkoisena, koska siihen liittyy hyvin paljon historiallista painolastia ja tunteita. (Auvinen 2013, 3.) Delfoi toimii hyvin osallistamisen välineenä koulutuksen kehittämishankkeessa. Perinteiset lausunto-/ kuulemiskierrokset ovat osin hyvin yksipuolista toimintaa, joten Delfoi voi parhaimmillaan toimia osallisuuden lisääjänä ja nostaen osallisuusastetta kuulemisesta kumppanuuden tasolle, jolloin toimijat yhdessä analysoivat tilannetta ja ideoivat tulevaisuutta. Päätökset kuitenkin lopullisesta kehittämisestä tehdään edelleen virkamiestasolla. (Horelli, Kyttä & Kaaja 2002, 42.) Tätä luovaa yhteistyöprosessia olisi vielä paremmin tukenut kahden tai kolmen kierroksen Delfoi, mutta tutkijana päädyin kuitenkin vain yhden kierroksen Delfoihin epäillessäni paneelistien sitoutumista pidempään Delfoi-prosessiin.

Delfoin vahvuutena on anonymiteetti kaikissa vaiheissa, jolloin kukin voi kommentoida väitettä niin radikaalisti kuin kokee haluavansa, ilman, että tarvitsee huolehtia oman tai organisaationsa maineesta. Delfoi-menetelmä soveltuu hyvin koulutuksen tulevaisuuden arvioimiseen. Se toimii hyvänä tiedonsaannin väylänä päätöksenteon tai suunnitelmien taustalle. Menetelmän hyötyinä on eri asiantuntijoiden näkemysten yhdistäminen ja argumenttien esille saaminen. Delfoita voidaan käyttää yksimielisen äänen löytäminen, mutta vaikka sitä ei saavutettaisikaan, menetelmä tuo hyödyllistä tietoa asiantuntijoiden näkemyksistä erilaisista tulevaisuudentiloista. (Futurix.)

3 Tuloksia tulevaisuudesta

Hyvästä tutkimusaineistosta ei ole hyötyä, mikäli siinä olevaa tietoa ei pystytä löytämään (Hakala 2001, 10). Tässä luvussa esitellään kehittämistyön viisi tulevaisuusväitettä tuloksineen.

3.1 Kohderyhmämuutosväite

Nuvan perustutkinnosta valmistuneiden työn kohderyhmän muutos vuoteen 2025 mennessä.

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien työn tehtävä- ja kohderyhmäkenttää on syystäkin pidetty laajana. Vaikka ammattinimikkeessä esiintyy vahvana sana ”nuoriso”, ei kohderyhmä ole kuitenkaan pitäytynyt pelkästään nuorisossa. G6 Opistoissa tehty työllistymiskartoitus avaa kuudesta kansanopistosta 2008–2012 välisenä aikana valmistuneiden nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien työllistymistä alalle. Raportin mukaan valmistuneista (n=289) esimerkiksi 3,6% on työskennellyt valmistuttuaan ikääntyvien ohjauksen parissa 4,8% vammaistyön parissa sekä 13,8% lastensuojelun, perhetyön ja päivähoidon parissa. (Uusitalo 2013, 10.)

Paneelin ensimmäinen väite pohjautuu ajatukseen siitä, että yhteiskuntamme väestörakenne on muuttunut ja edelleen muuttumassa, joten ohjauksen ja kasvatuksen tutkintojen tulisi uudistua sen myötä. Väestörakenteenmuutos Suomessa on Euroopan maista nopeinta. Yli 80 vuotta täyttäneiden määrä kasvaa nopeimmin ja vastaavasti nuoremman väestön määrä vähenee. Suomi elää nyt pidentyneen eliniän ansioista neljän sukupolven aikaa. Työikäisten väestön osuus pienenee noin 65 prosentista 58 prosenttiin vuoteen 2026 mennessä. Väestörakenteen muutokseen on herätty työllisyyden, työttömyyden ja työurien pidentämisen näkökulmasta. Kuitenkin on selvää, että ikärakenteet vaikuttavat laajalti koko yhteiskuntaan. On kyettävä ennakoimaan sekä sosiaaliturva- että palvelujärjestelmiä tarpeita vastaavaksi. Esimerkiksi vuodesta 2030 eteenpäin ennakoitaan, että kasvupaine on koti- ja laitoshoidossa. Suomesta on rakennettava sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kaikenikäisten tulevaisuuden yhteiskunta. Hyvinvointivaltio pitää huolta heistä, jotka eivät itse kykene huolehtimaan täysin itsestään. (Vaarama 2013, 5,13.)

Lapset, nuoret, erityisryhmät ja ikääntyneet ovat myös humanistisen ja kasvatustieteen kohderyhmää. Humanistisessa ihmiskäsityksessä ihmistä pidetään kaiken mittana. Humanismi korostaa ihmisen kykyä ja mahdollisuuksia tehdä elinympäristöstään paikka, jossa kaikilla on hyvä olla, elää ja toteuttaa itseään. Humanismissa tärkeää on korostaa suvaitsevaisuutta ja ihmisoikeuksia. Jokainen ihminen on arvokas ja jokaisella ihmisellä on yhtäläinen ihmisarvo. Ihmisille jää myös vastuu huolehtia lähimmäisistään, kaikesta elävästä ja maailmasta. (Martikainen & Vähämäki, 2016.)

Suomen väestön ikääntyminen johtuu pidentyneestä eliniästä ja syntyvyyden laskusta. Suomen väestön odotetaan kasvavan vuoteen 2050 mennessä kuuteen miljoonaan. Kasvua selittävät eliniän pidentyminen ja maahanmuutto. Maahanmuutto on Suomessa pientä verraten muihin Euroopan maihin, kuitenkin se on kaksinkertaistunut viimeisten kymmenen vuoden aikana. (Vaarama 2013, 13.)

Syksyllä 2015 turvapaikanhakijoiden määrän äkillinen kasvu oli yllättävä ja aiheutti useita toimia yhteiskunnassamme, jotta kykenimme vastaamaan nopeasti muuttuneeseen tarpeeseen. Turvapaikanhakijoita on Suomessa ollut 2000-luvulla vuosittain vaihtelevasti noin 1500–6000 hakijaa. Vuonna 2015 Suomeen saapui 32 478, kun vuonna 2014 vastaavasti turvapaikanhakijoita saapui 3651. Suomeen saapuville turvapaikanhakijoille ei ole yhtä yhteistä tekijää. Turvapaikan hakijat lähtevät kotimaastaan esimerkiksi pakoon sota, turvattomuutta ja vainoa. Pääasiallisesti lähtijät päätyvät kotimaansa lähelle. Suomi ei itsessään ole kovin houkutteleva maa sosiaaliturvan, työllisyystilanteen tai vetovoimaisuuden näkökulmista. Voidaankin ajatella, että Suomen suuria turvapaikanhakijamääriä voidaan selittää lähtö- ja kauttakulkumailla. (Sisäministeriö 2016.)

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnossa on monikulttuurisen toiminnan ohjauksen tutkinnon osa, jonka tuottamalle osaamiselle tuli yllättäen laajaa kysyntää turvapaikanhakijoiden saapuessa Suomeen (Nuva-verkostopäivät, 2015).

Suomessa uudistetaan parhaillaan muutamaa humanistiseen ja kasvatustieteen vaikuttavaa lakia. Varhaiskasvatustalainsäädännön ja nuorisolain uudistukset tuovat työn kohderyhmään mahdollisesti muutoksia, joskaan lainsäädännössä ei tällä hetkellä ole tehty linjauksia soveltuvuudesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b.)

3.2 Kohderyhmämuutosväitteen analysointia

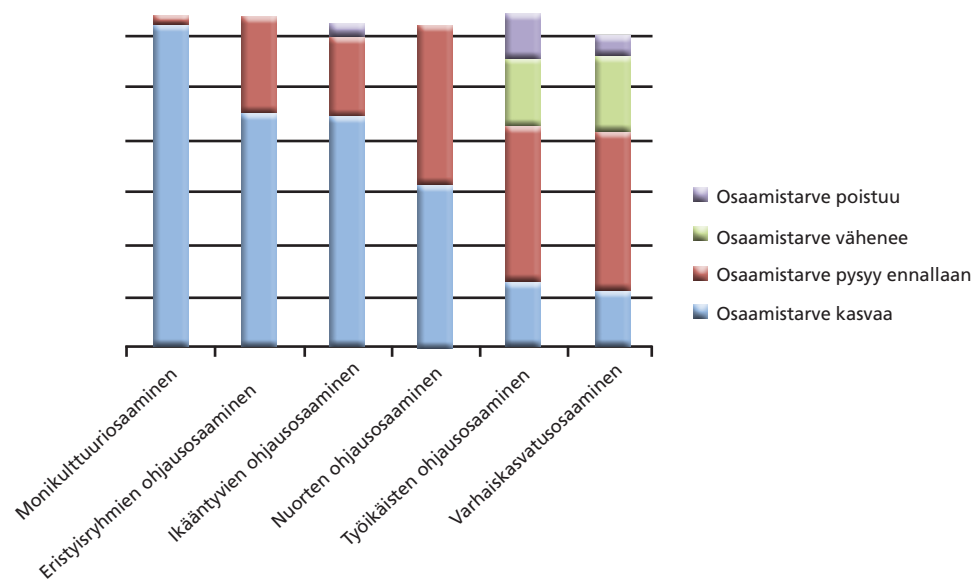
Nuva-perustutkinnosta valmistuneiden kohderyhmämuutos vuoteen 2025 mennessä –väitteeseen valittiin kohderyhmät tutkinnon perusteiden tutkinnon osien pohjalta. Näitä kohderyhmiä ovat ikääntyvien ohjausosaaminen, monikulttuurisuusosaaminen ja nuorten ohjausosaaminen. Lisäksi väitettä täydennettiin sellaisilla kohderyhmillä, jotka ovat ikään kuin sisään kirjattu tutkintoon tai

“

Osaamistarpeen kasvua ennakoidaan eniten monikulttuurisuusosaamiselle, erityisryhmien osaamiselle ja ikääntyvien ohjausosaamiselle.

ammattiin. Näitä kohderyhmiä ovat varhaiskasvatusosaaminen, erityisryhmien ohjausosaaminen ja työikäisten ohjausosaaminen.

Osaamistarpeen muutosindikaattorit jaettiin neljään kategoriaan: 1) osaamistarve poistuu 2) osaamistarve vähenee 3) osaamistarve pysyy ennallaan 4) osaamistarve kasvaa. Kysymys oli ns. raahauskysymys, jossa kohderyhmät lajiteltiin sopivien kategorioiden alle. Delfoi-paneelin etusivulla oli myös yksityiskohtaiset ohjeet ”raahaukseen”, jolla pyrittiin vähentämään ongelmia vastaamisessa. Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että panelistit ovat ymmärtäneet väitteen käytännön toteutuksen.

Kuva 1. Osaamistarpeiden muutos vuoteen 2025 mennessä. Kuva ei keskity vastaajamäärien jakautumaan, joten kuvasta on poistettu vertailuluvut.

Panelistien mielipiteet olivat hyvin samankaltaisia, suuria poikkeamia suuntaan tai toiseen ei löytynyt. Poikkeamia ei löytynyt myöskään eri asiantuntijuuksien tai intressien väliltä. Osaamistarpeen kasvua ennakoidaan eniten monikulttuurisuusosaamiselle, erityisryhmien osaamiselle ja ikääntyvien ohjausosaamiselle. Nuorten ohjausosaaminen nähdään osin kasvavana, mutta osin ennallaan pysyvänä. Ilmeisesti nuorten ohjausosaaminen on katsottu selkeästi vakiintuneena ohjausalueena tutkinnossa ja eikä sitä siksi kyseenalaisteta.

Osaamistarpeen vähenemistä ja poistumista ennakoidaan selkeimmin työikäisten ja varhaiskasvatusosaamiselle. Varhaiskasvatusosaamisen pienentymistä tai jopa poistumista panelistit perustelevat muiden varhaiskasvatukseen liittyvien tutkimusten nojalla. Kommentteista tuli esille myös, että varhaiskasvatuksen nähdään siirtyvän enemmän koulujen vastuulle. Osaamistarpeen vähentymistä perustellaan myös väestörakenteen muutoksella eli syntyvyyden vähenemisellä. Alueellisesti nähdään, että kaupungeissa ja isoimmilla paikkakunnilla työ jakautuu eri ammattialoille selkeämmin, mutta pienemmilla paikkakunnilla nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajat tekevät työtä ”vauvasta vaariin” periaatteella.

Työikäisten ohjausosaamisen väheneminen tai poistuminen selitetään aikuisväestölle tarjottavien muiden palvelujen avulla, esimerkiksi työnantajien tarjoamien palvelujen kautta. Muutama panelisteista kyseenalaisti sen, että osataanko nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattitaitoa soveltaa työikäisiin.

Ikääntyvien ohjausosaamisen tarpeen kasvua ja ennallaan pysymistä panelistit perustelivat väestörakenteen muutoksella. Ikääntyvien määrän kasvu ja vapaa-ajan lisääntyminen lisäävät ohjauksen ja tuen tarvetta ikääntyvien parissa. Kotona asumisen tukeminen ja aktivoiminen nähdään nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattilaisille soveltuvana työnä. Ikääntyvien ohjaus nähdään alan tulevaisuutena, johon tulisi panostaa myös koulutuksessa. Paneelista nousee esille myös kriittinen ääni, jossa todetaan, että vanhusten palveluihin liittyvät yksiköt enemmänkin vähenisivät kuin lisääntyisivät.

Erityisryhmien ohjausosaaminen nähdään kasvavana tai ainakin ennallaan pysyvänä. Perusteluissa kuitenkin asiaa ei nostettu juurikaan esille. Kommenteista voidaan päätellä, että yksilöohjaus korostuu yhä monimuotoisemmassa maailmassa. Nähdäänkö tällöin jokainen yksilö erityisenä ja jokainen muodostunut ryhmä erilaisten yksilöiden kimppuna?

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattilaiset nähdään myös yhteiskuntatakuun lunastajina, jolloin erityisryhmien ohjausosaamiselle on tarvetta. Näin ollen sosiaalisen vahvistamisen merkitys tutkimuksessa kasvaa. Erään panelistin kommentti tukee myös erityisryhmien ohjausosaamisen vahvistamista. Hänen mielestään mielenterveysosaamista tarvitaan lisää tutkintoon, koska se on merkityksellistä ohjaustyössä. Erityisryhmien ryhmämuotoinen ohjausosaaminen nähdään vähenevänä, mutta yksilökohtainen ohjaus lisääntyvänä.

Monikulttuurisuusosaaminen puhututti paljon panelisteja johtuen ajankohdasta, jolloin paneeli oli auki. Turvapaikanhakijoiden huippuviikot olivat vuonna 2015 viikoilla 47–49 ja Delfoi-paneeli toteutettiin viikolla 49 (Maahanmuuttovirasto 2015). Panelistit ovat yhtä mieltä siitä, että monikulttuurisuusosaaminen on tullut jäädäkseen nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattiin. Osaamistarpeen kasvua perustellaan monimuotoistuvalla yhteiskunnalla. Ohjausalan ammattilaiset nähdään myös tukemassa maahanmuuttajien kotouttamista. Osin panelistit näkevät, että monikulttuurisuus arkipäiväistyy ja rinnalle tarvitaan oman kulttuurin ymmärtämistä.

Alueellisesti nähdään, että maahanmuuttajia on nyt myös siellä missä aiemmin ei ole ollut. Monikulttuurisuusosaamisessa myös yksilöohjaus korostuu, koska ihmisten taustat ovat monimuotoisempia. Pääkaupunkiseudun monikulttuurinen työ on menossa jo seuraavissa sukupolvissa ja sen haasteet ovat erilaisia.

Nuorten ohjausosaamisen tarpeen panelistit näkevät hyvin samankaltaisena. Se joko kasvaa tai pysyy ennallaan. Vain yksi panelisti näkee väestörakenteen muutoksen tuovan muutoksia nuorten ohjausosaamisen tarpeeseen.

Ohjausosaamisen kasvua perustellaan sillä, että toimintaympäristöt monimuotoistuvat ja vapaa-ajan ja instituutioiden rajat hämärtyvät.

Koulutyö nostetaan esiin useissa paneelistien kommentteissa. Sen merkitys nähdään tärkeänä ja se yhdistetään nuorten ohjausosaamiseen. Paneelistien mielestä kouluissa tullaan tarvitsemaan enemmän ohjaajia, joilla on kohtaamisen ja ryhmänohjauksen taito.

3.3 Menetelmäosaamismuutosväite

Nuva-perustutkinnosta valmistuneiden menetelmäosaamisen muutos vuoteen 2025 mennessä.

Paneelin toinen väite pohjautuu ajatukseen, että Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien osaamisen keskiössä on eri ohjausmenetelmien vahva hallinta, oli kohderyhmänä sitten lapset, nuoret tai ikääntyneet. Nuoriso- ja vapaa-aikatyön käsitteet eivät ole yksiselitteiset. Ohjaajuus on yksi keskeinen alan termi ja väitteessäkin sivuttu käsite. Ohjaajuus, ohjaaminen, ohjausosaaminen käsitteet voivat olla selviä alalla työskenteleville, mutta ne voidaan käsittää hyvin monin eri tavoin (Parviainen 2009, 41; Lundbom 2009, 66). Lyhyesti avattuna tässä väitteessä ohjaamiseen viittaamisella tarkoitetaan sellaista toimintaa, jolla tuetaan, kannustetaan ja osallistetaan yksilöä tai ryhmää toiminnan (lue menetelmän) avulla kohti yhdessä sovittua tavoitetta, joka tukee yksilön tai ryhmän sosiaalista ja kasvatuksellista kehitystä (Huttunen & Luukkonen 2010).

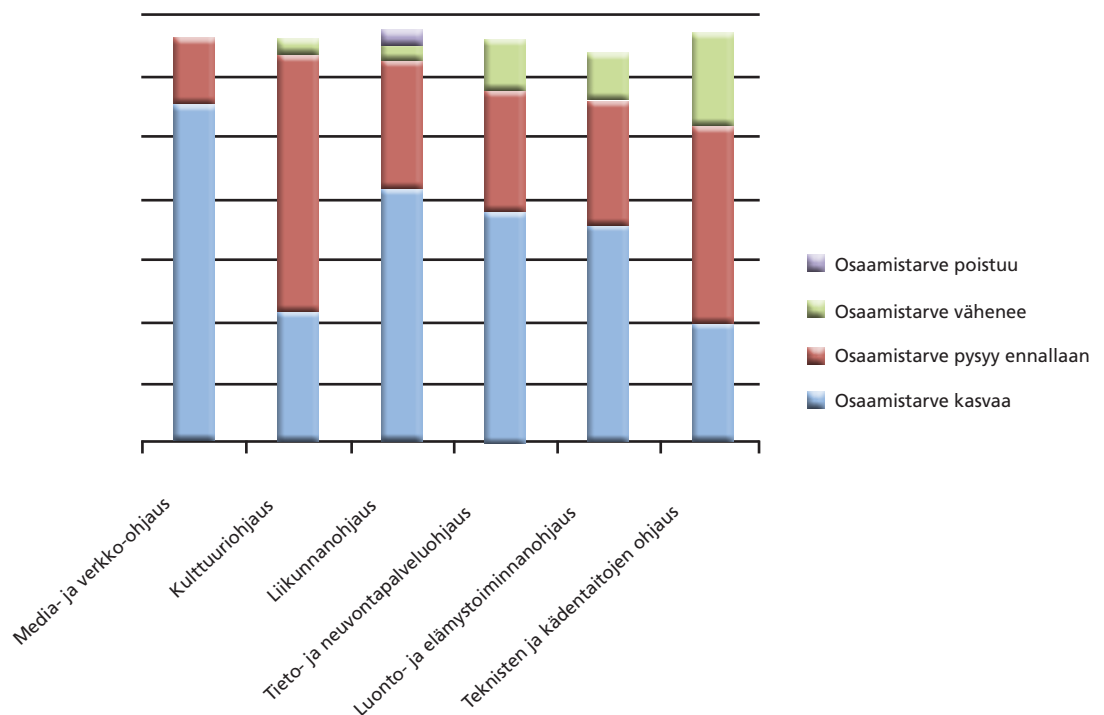
Mitä menetelmillä sitten tarkoitetaan, onkin hyvä ja monisäikeinen kysymys. Nieminen (2007, 32) toteaa, että menetelmien määrittely on edelleen epäselvää. Menetelmiä on tutkittu, jäsennelty ja mallinnettu vähän. Nuorisotyössä menetelmät voidaan nähdä pedagogisina valintoina, joilla pyritään niihin kasvatuksellisiin tavoitteisiin, joita toiminnalle, yksilölle ja/tai ryhmälle on asetettu (Emt. 32). Väitteessä esiintyvät menetelmät (kulttuuriohjaus, liikunnanohjaus, luonto- ja elämys-toiminta, nuorten tieto- ja neuvontapalvelu, media- ja verkko-ohjaus sekä teknisten ja kädentaitojen ohjaaminen) nousevat nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon tutkinnon perusteista ohjauksen menetelmät -tutkinnon osasta (Opetushallitus 2014a, 12).

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon perusteissa määrätään, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan tulee osata yleisesti ohjauksen eri ohjausmenetelmien periaatteita ja soveltuvuutta nuoriso- ja vapaa-aika-alalla työskentelyssä. Hänen tulee osata käyttää valittuja ohjausmenetelmiä luodakseen virikkeellistä ja tavoitteellista kasvatustoimintaa, jossa kohtaaminen ja vuorovaikutus mahdollistuvat. Ohjaajan tulee tuntea yhteisöllisyyden ja yhteisöohjauksen merkitys käyttäessään eri ohjausmenetelmiä. Hänen tulee osata kiinnittää huomiota työskentely-ympäristön viihtyvyyteen ja kulttuuriarvoihin. Ohjaajan tulee osata huomioida eri ikäisten ja erityistä tukea tarvitsevien osallistujien odotukset ja valmiudet. (Emt., 12.)

Valtakunnalliset tutkinnon perusteet jäsensivät ohjausmenetelmiä yhdellä tapaa. Koska tämä jäsentely toimii määräyksenä ammatillisen perustutkinnon toteuttamiselle, voidaan todeta, että jäsentely on vakavasti otettava. Näitä ohjauksen menetelmiä opetetaan nykyisille ja tuleville nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajille. Väitteen kautta pyrin selvittämään, onko tämä menetelmien jäsentely tarpeellinen vielä vuonna 2025.

3.4 Menetelmäosaamisväitteen analysointia

Nuva-perustutkinnosta valmistuneiden menetelmäosaamisen muutos vuoteen 2025 mennessä –väitteeseen valittiin menetelmäalueet tutkinnon perusteiden tutkinnon osien pohjalta: kulttuuriohjaus, liikunnanohjaus, luonto- ja elämystoiminta, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, media- ja verkko-ohjaus ja teknisten ja käden taitojen ohjaus. Tieto- ja neuvontapalveluissa tehtiin muutos nimeen poistamalla edestä sana ”nuorten”. Panelisteja pyydettiin täydentämään menetelmäalueita, mikäli he näkevät, että jotain muuta menetelmäosaamista tarvitaan vuonna 2025. Osaamistarpeen muutosindikaattorit jaettiin neljään kategoriaan: 1) osaamistarve poistuu 2) osaamistarve vähenee 3) osaamistarve pysyy ennallaan 4) osaamistarve kasvaa. Kysymys oli samanlainen ns. raahauskysymys kuin edellinen, joten voidaan olettaa, että panelistit hallitsivat jo vastaustavan.

Kuva 2. Menetelmäosaamisen muutos vuoteen 2025 mennessä. Kuva ei keskity vastaajamäärien jakautumaan, joten kuvasta on poistettu vertailuluvut.

“

Yhteiskuntamme tarvitsee edelleen tulevaisuudessa matalan kynnyksen toiminta- harrastuspaikkoja, joissa voi saada kokemuksia ja elämyksiä eri menetelmäalueista ilman suurta taloudellista panostusta.

Panelistit ovat hyvin yksimielisiä siitä, että menetelmäosaamisella on keskeinen rooli nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan työssä vielä tulevaisuudessakin. Osaamistarpeet nähdään pääosin joko kasvavana tai ennallaan pysyvinä. Vain muutama kannanotto tuli joidenkin menetelmien vähenemisen puolesta ja vain yksi panelisti näki, että liikunnanohjauksen osaamistarve poistuisi kokonaan. Tälle ei kuitenkaan annettu selitettä kommentteissa.

Huomion arvoista on todeta, että panelistit käsittelevät kommentteissaan eniten nuoruutta ja nuoria koskevaa ohjausosaamista. Useat kommentit koskevat nuoruuteen liittyviä teemoja. Ikäryhmistä työikäisten kommentit jäävät pieneksi.

Yleisellä tasolla kommentteista nousi esille, että Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon opinnot ovat liikaa keskittyneet nuorisotyöhön ja nuorisopainotteiseksi. Mikäli tulevaisuudessa halutaan tähdätä laajemmin myös muille kohderyhmäalueille, koulutusta on kehitettävä. Pelkästään nuorisotyöhön rakennettu opintopolku ei anna lisäarvoa työllistymiseen vuonna 2025. Nähdään myös, että alan ammattilaisten oma harrastuneisuus on lisäarvo työllistymisessä ja se tuo syvyyttä menetelmäosaamiseen. Ohjauksen menetelmien avulla on mahdollisuus kehittää myös alan yrittäjyyttä ja vahvistaa koulutuksessa työelämäyhteistyötä. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja-opiskelijoiden menetelmällisellä osaamisella on kysyntää esimerkiksi tapahtumien tuottamisessa jo opiskeluvaiheessa.

Yhtenä haasteena nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien työssä on ohjauksen menetelmien hallinnassa trendien mukana pysyminen. Ohjaajan on menetelmien hallinnan näkökulmasta oltava tietoinen käytettävistä olevista menetelmistä. Osalla nuorista on laajaa menetelmäosaamista hallussaan ja näin ollen ohjaajalle jää mahdollistajan rooli. Tällöin nuorten omaa osallisuutta vahvistamaan tarvitaan kannustava ja tukeva mahdollistava ohjaaja, joka varmistaa käytettävien menetelmien eettisyyden ja turvallisuuden. Taitava ohjaaja varmistaa myös menetelmien kasvatuksellisten/sosiaalisten tavoitteiden toteutumisen.

Kommenteista kävi esille, että menetelmäosaamista tulisi edelleen vahvistaa nuva-tutkinnossa. Osaamisen tulisi olla syventävää ja soveltavaa eri kohde- ja ikäryhmien tarpeisiin vastaten. Ikääntyneet ja monikulttuurisuus tuo menetelmäosaamiseen uusia ulottuvuuksia, joita koulutuksen kautta olisi syytä vahvistaa. Yhteiskuntamme tarvitsee edelleen tulevaisuudessa matalan kynnyksen toiminta- harrastuspaikkoja, joissa voi saada kokemuksia ja elämyksiä eri menetelmäalueista ilman suurta taloudellista panostusta.

Paneelissa haastetaan myös uuteen ajatteluun menetelmien osalta. Nykyinen jaottelu on hyvin kategorinen. Uudet ehdotukset menetelmäpankkiin nousevat sosiaalisen elämän ja jaksamisen tukemiseen liittyviin haasteisiin. Uudeksi menetelmäksi toivottaisiin myös toisten kohtaamiseen ja hyvään käytökseen ja huomioimiseen liittyvää menetelmäosaamista. On tärkeää kuitenkin ymmärtää, että oli menetelmä mikä hyvänsä, se on ennen kaikkea kohtaamisen väline.

Teknisten ja kädentaitojen ohjausosaamisen tarve nähdään kasvavana, koska virike-toiminnot ja niihin rinnastettavat taitoperustat ovat taas tulevaisuudessa kysyttyjä.

Ikääntyvien ohjauksen näkökulmasta myös teknisten ja kädentaitojen ohjausosaamista tarvitaan, joskin niiden hallinta saattaa olla osin parempaa itse ohjattavilla kuin ohjaajilla. Kädentaitojen ohjaaminen nousee myös merkittävään rooliin työpajoilla ja kehitysvammatyössä.

Luonto- ja elämystoiminnan ohjausosaamiseen liittyvä tarpeen kasvu nousee ympäristön arvostuksen kasvusta. Terveet elämäntavat ja luonnon kunnioittaminen nähdään tulevaisuuden trendeinä. Tämän hetkissä opiskelijoiden valinnoissa luonto- ja elämystoiminta on vähentynyt, mutta työelämäyhteistyön kautta nähdään, että elämystoiminnalle olisi kysyntää myös tulevaisuudessa. Luonto- ja elämystoiminta nähdään myös nuvan painopistealueina. Luonnossa liikkumisen terveydelliset hyödyt on huomioitava, joten tämänkin vuoksi luonto- ja elämystoiminnan ohjausosaamista on koulutuksen avulla vahvistettava. Luonto tulee olemaan ihmisten jaksamisen ja hyvinvoinnin selviämiskeino. Ihmiset erkanevat luonnosta, joten ohjaustarve korostuu.

Tieto- ja neuvontapalvelut nähdään hyvin lähellä media- ja verkko-ohjausta ja niiden yhdistämistäkin väläytellään paneelistien kommenteissa. Tieto- ja neuvontapalveluiden merkitys nähdään kasvavana maahanmuuttajien ja työttömien kanssa työskennellessä. Digitaalisation vahvistumisen myötä ohjausta tarvitaan edelleen kaikkien palvelujen siirtyessä verkkoon. Myös taloustilanteen yhä jatkuva ahdinko tekee tieto- ja neuvontapalveluista tarpeellisemman tulevaisuudessa. Tieto- ja neuvontapalvelut muuttavat tulevaisuudessa muotoaan. Tällaisenaan kuin ne nyt toteutuvat, ei ole tulevaisuudessa välttämättä ole tarvetta.

Muutama panelisti näkee, että erilaiset neuvontapalvelut ovat tulevaisuudessa nuoriso- ja vapaa-aika-alan painopistealueita. Kuitenkin he näkevät, että neuvontapalvelut tulevat jatkossa vaatimaan laajempaa osaamista, joten voi olla, että ne eivät tällöin ole enää perustutkinnosta valmistuneiden työtä.

Liikunnanohjauksen osalta nuoret tarvitsevat ilmaisia tai lähes ilmaisia ohjauksellisia liikkumisen paikkoja, joita kunnallisessa nuorisotyössä tulisi järjestää yhä enenevässä määrin. Terveet elämäntavat nähdään tulevaisuuden trendinä. Paneelistien kommenteissa esiintyy kahta eri tapaa hahmottaa nykyisen nuva-koulutuksen liikunnanohjausosaaminen. Toisaalla todetaan, että kansanterveys ja liikunnan osaamisalueet ovat olleet nuvassa heikoissa kantimissa kautta aikojen, mutta toisaalla vastaavasti nähdään, että liikunta tällaisenaan on hyvässä mallissa, eikä sitä ei ainakaan sovi vähentää. Liikunnanohjaus nähdään ohjauksen menetelmien kivijalkana.

Nuvalaisten rooli liikuttajina nähdään innostamiseen ja aktiivisuuden lisäämisen tähtäävänä. Liikunnan merkitys on kansantaloudelle merkittävä, sen vahvistaminen nuvalaisten osaamisessa on tärkeää. Lasten ja nuorten yhä kasvava liikkumattomuus lisää tarvetta käyttää liikuntaa menetelmänä myös nuoriso- ja vapaa-aikatyössä. Ei kilpahenkisiä ”höntsäpelejä” on tarve lisätä vastapainoksi kilpa- ja urheiluseurojen toiminnalle. Erityisryhmien ja ikääntyvien liikunnalliseen aktivointiin nuvalaisten menetelmäosaamisesta olisi tukea tulevaisuudessa.

Kulttuurinohjaus sai panelisteilta toiseksi eniten ääniä menetelmäosaamisen lisäämisen ja ennallaan pysymistä tarkasteltaessa. Kuitenkaan kulttuurinohjaus ei herätä panelisteissa juurikaan keskustelua. Osan panelistien mielestä yhteiskunnassa kulttuurin arvostus nähdään kasvavana tulevaisuudessa. Tämän vuoksi myös kulttuurinohjausta tulisi lisätä koulutukseen esimerkiksi avaamalla näkymiä siitä, mitä kaikkea kulttuurinohjaus voi olla. Kulttuurinohjaus voisi olla enemmän nuorten oman kulttuurin vahvistamista, arviointia ja sen tekemistä. Osin nähdään myös, että kulttuuri ei ole mielenkiintoinen osa-alue nuorten silmissä, joten näin ollen sen osaamistarve vähenisi. Panelistit jättivät kulttuurinohjauksen menetelmää käsiteltäessä käsittelemättä kaikki muut kohde- ja ikäryhmät, joten tästäkin voimme todeta, että ala on hyvin vahvasti asemoitunut nuoriin. Kuitenkin kulttuurinohjaus voisi menetelmällisesti tarjota lisäarvoa kaikille ikä- ja kohderyhmille nuvalaisten osallistavan ja toiminnallisen ohjauksen kautta.

Media- ja verkko-ohjaus nähdään kulkevan käsi kädessä tieto- ja neuvontapalvelujen kanssa. Sen ohjausosaamisen tarve nähdään kasvavana, koska nuoret viettävät yhä enemmän aikaa verkossa. Verkkoa tulisi osata hyödyntää kasvatuksen välineenä, nuorten oppimisen mahdollistajana, ei vain tiedotuskanavana. Pelikasvatus nostaa päätä yhä enemmän tulevaisuudessa. Myös median käytön kriittisyyden hallitsemista tarvitaan myös jatkossa. Digitalisaatio haastaa kaikkia aloja, kuten myös nuva-alaa. Nuoret elävät ohjaajiensa aikaa edellä ja ovat kiinni verkkotrendeissä paljon ennen muuta väestöä. Alan työntekijöiden tulee pysyä kiinni trendeissä. Verkossa tapahtuvaa ohjausta tapahtuu jo nyt, eikä se tule ainaakaan vähenemään. Meillä on jo nyt käsissämme ohjattavia, joille kotoa lähteminen on vaikeaa eri syistä. Yksilön kohtaaminen verkossa ja haasteiden tunnistaminen verkon kautta on tärkeää. Verkko luo anonymiteetin, mutta haastaa ohjaajia, koska aito kohtaaminen tapahtuu ruutujen takaa. Tulevaisuuden verkkotyön haasteet ja mahdollisuudet tulisi ottaa huomioon tutkinnon sisällöissä.

3.5 Kelpoisuusväite

Nuvasta valmistuneet eivät ole kelpoisia työskentelemään varhaiskasvatuksen parissa vuonna 2025. Väitteessä otetaan kantaa siihen, kuinka todennäköinen ja toivottu esitetty tulevaisuus on.

Paneelin kolmas väite pohjautuu ajatukseen, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan työllistyminen varhaiskasvatukseen on ollut haasteellista. Nuvalaiset tekevät opintoihinsa liittyvää työssäoppimista varhaiskasvatuksen parissa, esimerkiksi päiväkodeissa ja heidän antamaan työpanokseen ollaan oltu tyytyväisiä (Huttunen & Kansanaho 2015).

G6 Opistoissa tehty työllistymiskartoitus avaa kuudesta kansanopistosta 2008-2012 välisenä aikana valmistuneiden nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien työllistymistä alalle. Raportin mukaan valmistuneista (n=289) esimerkiksi 7,8% ovat olleet töissä lastensuojelutehtävissä, 2,4% perhetyön tehtävissä ja 3,6% päivähoidon tehtävissä. Raportin muutkin tehtävät ovat voineet pitää sisällään varhaiskasvatukseen liittyviä töitä, mutta

mielestäni tämä jo tuo ilmi sen, että nuvalaisilla voisi olla kysyntää varhaiskasvatuksen parissa laajemminkin, mikäli lainsäädäntö mahdollistaisi sen. (Uusitalo 2013, 10.)

Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä (36/1973) ollaan uudistamassa parhaillaan. Sen ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.8.2015. Ensimmäisessä vaiheessa ei muutettu sosiaalihuollon lakia ja asetusta sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuuksista (272/2005) (608/2005). Kelpoisuudet aiheuttavat paljon keskustelua yhteiskunnassa. Se puhututtaa varhaiskasvatuksen ammattikuntia ja sen rajapintojen ammattikuntia. Lain uudistamisen toisessa vaiheessa odotettavissa selkeyttä muun muassa henkilöstön nimikkeisiin, kelpoisuuksiin ja henkilöstörakenteisiin. Lastenhoitajien ja ohjaajien kelpoisuusvaatimuksena on tällä hetkellä tehtäviin soveltuva sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lapsi- ja perhetyön perustutkinto tai muu vastaava perustutkinto (esim. viittomakielisen ohjauksen perustutkinto). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 104; Opetusalan ammattijärjestö 2016.)

Hallitusohjelman kärkihankkeiden toimitasuunnitelmassa kärkihankkeen 3 tavoitteena on nopeuttaa siirtymistä työelämään. Yhtenä toimenpiteenä on tarkoitus päivittää kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla. Keskeisinä tehtävinä on tarkoitus kartoittaa eurooppalaisen ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset, määritellä kansalliset painopistealueet ja laatia tarvittavat ehdotukset kelpoisuussäätelyn vähentämiseksi. (Valtioneuvosto 2015, 32–33.) Hallitusohjelman mukaiset toimenpiteet voisivat ulottua myös osin sosiaalihuollon kelpoisuusehtojen vähentämiseksi. Asia on ajankohtainen myös laajasti suomalaisen koulutuksen kehittämisen näkökulmasta. Työelämän ja koulutuksen on kehityttävä samassa aallossa, jottei turhia esteitä koulutuksesta työelämään siirtymiseen tulisi.

Ammatillisten kenttien rajavedot ovat kaukana historiassa muotoutuneita tiettyjen ammattien, tarpeiden ja rakenteiden varaan eivätkä ne enää tällaisenaan palvele nyky-yhteiskunnan tarpeita (Pohjola 2009, 21). Moniammatillisuus voi tuoda lisäarvoa koko varhaiskasvatukselle. Parhaimmillaan yhdessä tuotettu tieto ja taito mahdollistavat tehokkaiden ja innovatiivisten ratkaisujen mallit yhteisöjen monimutkaisiin ongelmiin. (Raitakari & Virokangas 2009, 6.)

Sosiaali- ja terveys- ja liikunta-alan sekä humanistisen ja kasvatusalan jaetuilla kentillä on ammattikuntien välistä kelpoisuustaistelua. Sosiaali- ja terveysalan ammatillaiset toimivat vahvasti nuorisotyön kentillä (Pohjola 2009, 27), mutta toisinpäin toiminta on pienempää. Nuorisotyöhön liittyvässä lainsäädännössä ei viitata eikä tulla viittamaan kelpoisuuksiin. Näin ollen esimerkiksi nuorisotyön kenttä lainsäädännöllisesti on vapaata työaluetta kaikille asiaan vihkiytyneille. (Nuorisolaki 72/2006.)

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon (nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja) tutkinnon perusteita ja sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (lähihoitaja) tutkinnon perusteita vertaillen voidaan todeta, että lähihoitajilla on osaamisalan valinnan kautta mahdollisuus valita varhaiskasvatukseen liittyvää osaamista, kun taas nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajilla tämä osaaminen tulee koko tutkinnon suorittamisen läpileikkauksena ja mahdollisesti erikseen valittavana paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva-

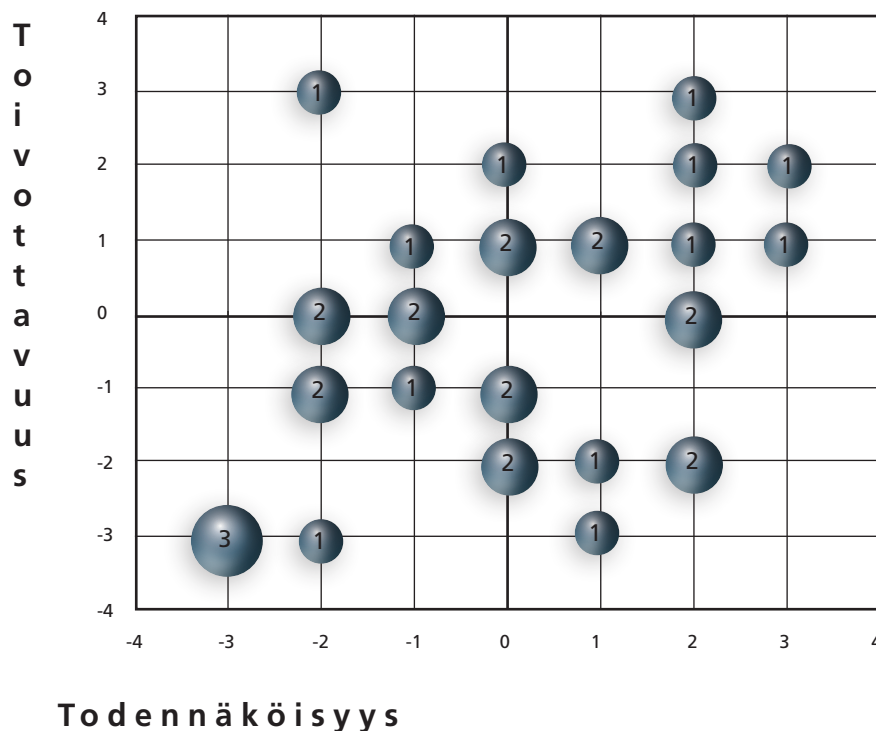
na tutkinnon osana. Verratessa tutkinnon perusteista ryhmänohjauksellisia taitoja, voidaan todeta, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien osaaminen keskittyy laajasti ja monipuolisesti erilaisten ryhmätilanteiden ohjaamiseen ja ryhmäprosessien ymmärtämiseen. Tämä osaaminen jää lähihoitajien koulutuksessa täysin huomiotta. (Opetushallitus 2014a; Opetushallitus 2014b). Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien ryhmänohjauksellinen osaaminen on ollut kysyttyä esimerkiksi päiväkotimaailmassa.

OHJAKAS-työryhmä oli mukana tekemässä aloitetta yhteisestä varhaiskasvatuksen tutkinnon osasta ohjauksen ja kasvatuksen tutkintoihin ja sosiaali- ja terveysalan tutkintoihin. Tutkinnon osan laatiminen on työn alla. Varhaiskasvatuksen tutkinnon osalla on tarkoitus vahvistaa ohjauksen ja kasvatusalojen varhaiskasvatuksellista osaamista. (Opetushallitus 2015b.)

3.6 Kelpoisuusväitteen analysointia

Nuvasta valmistuneet eivät ole kelpoisia työskentelemään varhaiskasvatuksen parissa vuonna 2025 –väite valittiin paneelistien arvioitavaksi, koska tällä hetkellä työnantajat tulkitsevat lakia sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista hyvin eri tavoin. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneet voivat toisaalla työllistyä esim. päiväkotiin, mutta toisaalla taas ei.

Väitteessä otetaan kantaa siihen, kuinka todennäköinen ja toivottu esitetty tulevaisuus on. Merkityksellistä kuitenkin on kuulla paneelistien perustelut siitä, miksi näin on.

Kuva 3. Nuvasta valmistuneet eivät ole kelpoisia työskentelemään varhaiskasvatuksen parissa vuonna 2025 –väitteen toivottavuus ja todennäköisyys.

Todennäköisyys-toivottavuusakselin kautta ei päästä kovin syvällisesti kiinni kelpoisuuskysymykseen. Vastaukset jakautuvat nelikentässä jokaiseen suuntaan. Tästä syystä tuloksia täytyy tarkastella panelistien argumenttien pohjalta.

Paneelissa nousi esille, että varhaiskasvatukseen sopivampi tutkinto on sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta valmistuneet ja näin ollen nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon ei tarvitsisi pätevöittää varhaiskasvatukseen. Nähdään, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto ei tällä hetkellä anna riittävää kelpoisuutta työskentelemään varhaiskasvatuksen puolella. Jotta pätevyyttä nuva-tutkintoon tulisi lisää, täytyisi varhaiskasvatuksen sisältöjä lisätä tutkintoon. Tosin nähdään myös, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja on varhaiskasvatuksen puolella työskennellessään ohjaajan roolissa ja tukee tällä tavoin moniammatillisuuden toteutumista. Nuvalaisen osaamiseen ei kuulu hoidolliset työtehtävät ja tällöin hänen tulokulmansa varhaiskasvatukseen on erilainen.

Paneelistista kävi esiin, että koulutusta tulisi kehittää rakenteellisesti järkevällä tavalla. Tulevaisuuden työnteon ennakkoinnin, lainsäädännön, koulutusrakenteiden ja -sisältöjen tulisi muodostaa sellaisia polkuja, jotka työllistäisivät tarkoituksenmukaisesti. Esimerkiksi nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkintoa suositellaan rakennettavaksi niin, että se erottuisi vahvemmin omaksi alakseen eikä se näin ollen rinnastuisi lähihoitajatutkintoon. Samalla kun koulutusta kehitetään, tulisi vahvistaa nuvalaisten ammatti-identiteettiä vielä enemmän ohjaukselliseen työotteeseen, jolloin työnkuva, osaaminen ja nuvalaisten rooli korostuisi oikealla tavalla. Nuvalaisia pidetään menetelmäosaamisen asiantuntijoina ja tätä osaamista tarvitaan eri sektoreilla. Kommenteista nousi esiin, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajien työ nähdään murrosiän asiantuntijuutena. Tämä kommentti vahvistaa omaa näkemystäni siitä, että paneelissa on vahva nuoriso-työn ääni kuuluvissa. Muut ikäluokat ja kohderyhmät saavat vähemmän ääniä kaikkien väitteiden kommentteissa. Tosin tämän väitteen kommentteissa otettiin myös kantaa siihen, että antaako tutkintonimike väärän kuvan ammattikunnan osaamisesta.

3.7 Työn painopiste muutos -väite

Nuvasta valmistuneiden työn painopiste muuttuu ennalta ehkäisevästä työstä korjaavaan työhön vuoteen 2025 mennessä. Väitteessä otetaan kantaa siihen, kuinka todennäköinen ja toivottu esitetty tulevaisuus on.

Paneelin neljäs väite pohjautuu ajatukseen siitä, että yhä vähenevät resurssit laittavat erilaiset työn tekemisen muodot/tavat/metodit kilpailuasetelmaan keskenään. Esimerkiksi Koulutustarjonta 2020 -työryhmän selvityksessä todetaan, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan perustutkinnon suorittaneiden kokonaistasoa tulisi vähentää, koska kuntien taloustilanne heikkenee edelleen. Kunnilla on tulevaisuudessa painetta säästöihin, ja koska nuoriso- ja vapaa-aikapalvelujen järjestämisen tasoon ei ole pakottavaa lainsäädäntöä, säästöjä otetaan sieltä mistä saadaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b, 104.) Nuoriso- ja vapaa-aikatyö

perustyönä on ennalta ehkäisevää. Mikäli kuitenkin resurssit vähenevät, perustyö jää vähiin ja työn painopiste siirtyy heihin, jotka tarvitsevat nopeaa tukea.

Ennalta ehkäisevän ja korjaavan työn käsitteiden määrittelyä ei oltu laadittu Delfoin väitteen yhteyteen. Halusin jättää käsitteet auki, koska tarkoituksenani oli tällä tavoin saada kommentteja ja ihmettelyjä alan käsitteiden määrittelyn vaikeuteen. Vaikka puhumme usein alamme tutuilla termeillä, emme kuitenkaan välttämättä tulkitse termiä samalla tavoin kuin kollegamme, saati sitten verkostomme.

Humanistisen ja kasvatustieteen alan ehkäisevän työn terminologiaa on avattu laajemmin Pylkkäsen ja Viitasen (2014) toimittamassa teoksessa, jossa myös Lundbom toteaa, että ehkäisevän työn käsite ei ole yksinkertainen tai yksiselitteinen. Ehkäisevän työn käsite muovautuu työn kohteen, menetelmän ja tavoitteiden mukaan. Käsite laajasti kuitenkin asemoituu huolenpidon, hyvinvoinnin ja hoitamaan työhön, jossa halutaan suojata kohdetta joltakin määritellyltä haitalta tai ongelmalta. (Lundbom 2014, 9–10.)

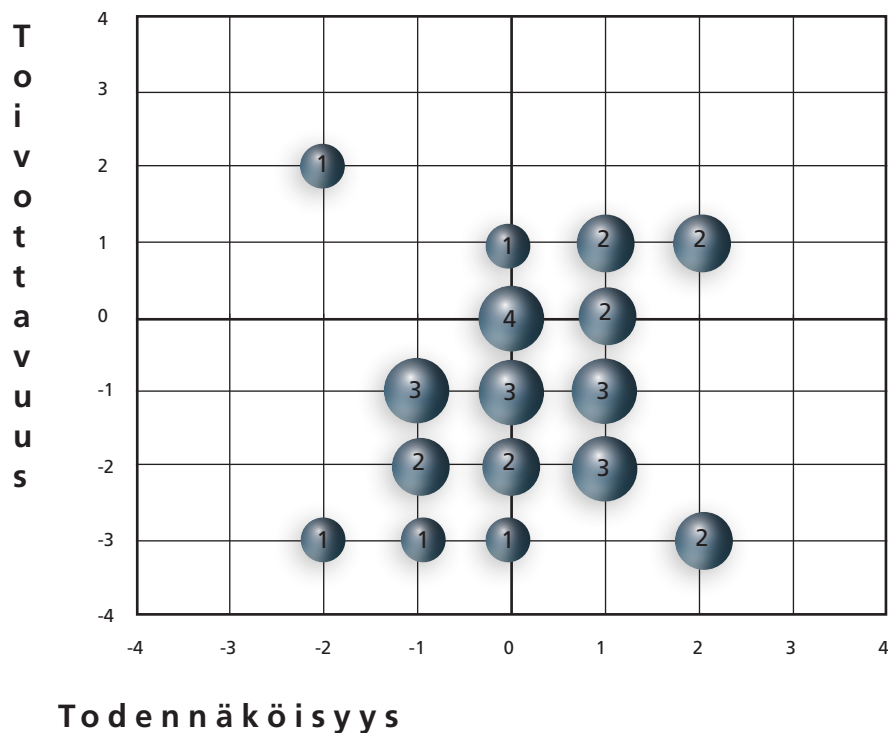
Käsitteiden määrittämisen jälkeen rajan piirtäminen ennalta ehkäisevän työn ja korjaavan työn väliin olisi mielenkiintoista. Varsinkin moniammatillisissa yhteistyöverkostoissa on keskeistä ymmärtää missä menee ehkäisevän ja korjaavan työn raja (Vuohelainen 2014, 48). Rajan löytäminen kuitenkin on eri työmuodoissa varsin erilaista.

Tarkasteltaessa esimerkiksi mielenterveystyön kautta käsitteiden rajapintoja voidaan päätyä seuraavaan. Ennalta ehkäisevä mielenterveystyö on mielenterveyden häiriötekijöiden ehkäisyä yksilöön tai ryhmään kohdistuen, kun joitakin oireita on jo näkyvissä. Tarkoituksena on vaikuttaa tilanteeseen hyvinvointia lisäämällä oireiden kurissa pitämiseksi. Mielenterveystyössä puhutaan kohdenneustusta ehkäisystä silloin, kun havaitaan jo selkeitä oireita, mutta häiriödiagnoosia ei ole olemassa. Tässä kohtaan voidaan löytää mielenterveyspuolen korjaavan ja ennalta ehkäisevän työn rajapinta. (Tapio & Odell 2014, 34.)

Nuorisotyön ideologiassa ehkäisevä työ on keskiössä nuorten liittämisen kautta erilaisiin ohjattuihin, tuettuihin ja mielekkäisiin toimintoihin, jolloin nuori pääsee kiinnittymään sosiaaliseen kontekstiin. Sosiaalityössä ehkäisevä toiminta jää perustyön (eli korjaava työ) resurssien varjoon. Sosiaalityössä varhainen puuttuminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi toiminnaksi, mutta sekin asemoituu ehkäisevän työn jälkeiseen vaiheeseen. (Pohjola 2009, 29.)

Yksi ehkäisevän ja korjaavan työn määritelmä ainakin puheentasolla on raha. Juotteen ja Anttilan (2007) raportissa eräs kunnan palveluksessa oleva haastateltava on todennut, että ”Uskon, että vuonna 2025 nuorisotoimi on yksi tärkeimmistä peruspalveluista kunnissa. Korjaavan työn osuus niin sosiaali- kuin terveystoimessa on kallista, ja kunta satsaa kaiken ennalta ehkäisevään työhön.” (Juote & Anttila 2007, 38; Pylkkänen & Viitanen 2014, 5.)

3.8 Työn painopisteen muutos -väitteen analysointia

Kuva 4. Nuvasta valmistuneiden työn painopiste muuttuu ennalta ehkäisevästä työstä korjaavaan työhön vuoteen 2025 mennessä –väitteen toivottavuus ja todennäköisyys.

“

Ennalta ehkäisevän työn roolia tulisi strategisesti kehittää isommaksi kaikessa nuoriin kohdistuvassa työssä.

Toivottavuus ja todennäköisyys -akselilla panelistit eivät pidä työn painopisteen muutosta ennalta ehkäisevästä työstä korjaavaan työhön kovinkaan toivottavana, mutta kuitenkin hieman todennäköisempänä kuin ei todennäköisenä. Kuitenkaan mitään isoa muutosta ei asian suhteen nähdä tapahtuvan vuoteen 2025 mennessä. Tarkastellessa panelistien kommentteja huomionarvoista on, että panelistien kommentit käsitelivät pääasiassa tässäkin väitteessä nuorisotyötä, vaikka väitteessä ei viitattu ennalta ehkäisevällä tai korjaavalla työllä suoraan nuorisotyöhön. Mitä ilmeisemmin panelistit näkevät asian kuitenkin vahvasti nuorisotyökeskeisenä.

Väitteen käsitteet koettiin osin haastavaksi. Niiden erottelu toisistaan on myös vaikeaa. Kuitenkin nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen työ nähdään enemmän ennalta ehkäisevänä. Tämän hetkistä työn tilaa kuvailtiin yhdellä äänellä paneelissa niin, että resurssipulan vuoksi se olisi jo nyt enemmän kallellaan korjaavaan työhön. Nuva-työtä olisi kuitenkin toivottavaa tehdä ennalta ehkäisevän työn otteella silloinkin, kun se on osin korjaavaa. Kommenteissa todetaan, että ohjattavan on vaikeampi päästä nykyisin korjaavan työn pariin, ja nuorten oireilua ”siedetään” normaaliympäristöissä pidempään. Ennalta ehkäisevän työn roolia tulisi strategisesti kehittää isommaksi kaikessa nuoriin kohdistuvassa työssä. Nähdään, että tällä hetkellä hyvästä ennalta ehkäisevästä työstä riippumatta resurssit eivät riitä kaikkeen, joten osin työ siirtyy siitä johtuen korjaavan työn puolelle. Haasteeksi nousee se, että ennalta ehkäisevän työn vaikuttavuuden osoittaminen on vaikeaa, jotta resurssit vastaisivat tarvetta.

Työllistyminen korjaavaan työhön nähdään nousevana. Tällä hetkellä jo muun muassa lastensuojelu työllistää varsinkin miespuolisia tutkinnon suorittajia. Lisäksi etsivä työ, yhteisötakuu, neuvontapalvelut tulevat kasvamaan ja näihin tarvitaan ammattilaisia. Lisäksi moniammatillisen työn vaatimus lisääntyy koko ajan, mutta tekeekö näitä työtehtäviä kuitenkaan nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksiksi valmistunut ammattilainen vai tarvitaanko tällaisiin tehtäviin korkeampaa koulutusta? Kuntien säästötoimenpiteet osuvat myös ennalta ehkäisevään työhön, jolloin siihen ei voida panostaa. Tässä valossa korjaava työ on tulevaisuudessa todennäköisempää, joskaan se ei ole toivottavaa.

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon osaaminen nähdään sopivan erinomaisesti esim. lastensuojelutyöhön. Kohtaamisen ja ohjaamisen taidot sekä hyvät menetelmäosaamisen taidot sopivat korjaavaan työhön hyvin. Kuitenkin on muistettava, että nuva-koulutuksen ei tarvitse antaa pätevyyttä syvään korjaavaan työhön, niihin on olemassa omat ammattiryhmänsä.

Paneelista tulee ilmi, että yhteiskunnan taloudellisen ja hyvinvoinnintilan kannalta olisi tärkeää kääntää suuntaa korjaavasta ehkäisevään työhön. Ehkäisevään työhön panostamisen rakentaa tulevaisuutta, kun vastaavasti korjaava työ on aina kallista. Ennalta ehkäisevän työn osaamiseen tulisi antaa enemmän eväitä nuva-koulutuksessa. Konkreettisiin toimintatapoihin ja muotoihin tarvitaan lisää vahvistusta. Mikäli ennalta ehkäisevään työhön panostettaisiin enemmän, ei korjaavaa työtä tarvittaisi niin paljon.

3.9 Työmarkkinoiden muutos -väite

Yhteisöpedagogit (AMK) vievät nuvasta (amatillinen perustutkinto) valmistuneiden työt vuoteen 2025 mennessä –väite. Väitteessä otetaan kantaa siihen, kuinka todennäköinen ja toivottu esitetty tulevaisuus on.

Paneelin viides väite perustuu ajatukseen, että ammattikorkeakoulusta valmistuneet yhteisöpedagogit valtaavat perustutkinnosta valmistuneiden työpaikat. Asia on ollut esillä useita vuosia alan virallisissa ja epävirallisissa foorumeissa.

Seuraavassa taulukossa esitetään amatillisesta perustutkinnosta ja ammattikorkeakoulusta valmistuneiden välisiä eroja osaamisessa, työpaikoissa ja kelpoisuuksissa. Humanistisen ja kasvatustieteiden koulutus ja kelpoisuus opas on vanhentumassa sekä koulutuksen uudistumisen, että lainsäädännön muutosten vuoksi. Kuitenkin tässä käytetään vertailupohjana nuorisoalan koulutustoimikunnan viimeisintä päivitystä vuodelta 2010.

Tutkinto:	Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja	Yhteisöpedagogi (AMK)
Osaaminen	• järjestää tavoitteellista ja elämyksiä tuottavaa toimintaa eri-ikäisille • käyttää työssään omaa ohjaajuuttaan • toimii nuoriso- ja vapaa-aikatyön ammatillisten periaatteiden ja arvopohjan mukaisesti • käyttää ja soveltaa ohjausmenetelmiä monipuolisesti: kulttuuriohjaus, liikunnanohjaus, luonto- ja elämystoiminta, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, media- ja verkko-ohjaus tai teknisten ja käden taitojen ohjaaminen. • ohjaa erilaista toimintaa ja kannustaa ohjattavia osallistumaan.	• tekee ihmissuhde- ja vuorovaikutustyötä • tekee entistä enemmän tietotyötä ja palvelee ihmisiä • tehtävissä tarvitaan laaja-alaista osaamista ihmisten kasvusta ja kehityksestä sekä yhteisöjen toiminnasta, yhteiskunnan rakenteista ja toiminnasta sekä tietoa kulttuureista ja osallisuudesta. • omaa valmiudet moniammatilliseen työskentelyyn
Työpaikat	- järjestöt - kunnat - valtio - yritykset - tai muut yhteisöjen toimipaikat, nuorisotalot, leirit ja erilaiset laitokset.	• asiantuntijatehtävät • koulutustehtävät • kehittämistehtävät • esimiestehtävät • sekä vaativat ohjaus- ja kasvatustehtävät - nuoriso- ja järjestötoimialalla - lastensuojelutyössä - kansalaisjärjestöissä - kunnissa - ja muissa julkisen hallinnon työtehtävissä. Koulutus mahdollistaa toimimisen yksityisten työnantajien palveluksessa ja palveluyrittäjinä.

Taulukko 1. Humanistinen ja kasvatusala –Koulutus ja kelpoisuus vertailua (Nuorisoalan koulutustoimikunta 2010, 7–8.)

Taulukossa esitetyt erot osaamisessa, työpaikoissa, että kelpoisuuksissa ovat selvät. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen osaaminen keskittyy eri ikäisten ihmisten ohjaamiseen ja kohtaamiseen. Yhteisöpedagogien (AMK) osaaminen suuntautuu moniammatillisiin, hallinnollisiin, asiantuntija ja esimiestehtäviin.

Eurooppalainen tutkintojen viitekehyksen (EQF) tasojen mukaan ammatilliset perustutkinnot asemoituvat tasolle neljä (4) ja alemmat ammattikorkeakoulututkinnot sijoittuvat tasolle kuusi (6). Suomi on päättänyt ottaa EQF:n käyttöön, joskin sen käsittely on edelleen kesken. EQF-tasot perustuvat oppimistulosten kuvailuun, jossa tasot kuvaavat oppijan tietoja, taitoja ja pätevyyttä riippumatta siitä missä järjestelmässä tutkinto on suoritettu tai pätevyys hankittu. EQF auttaa kuvaamaan tutkintoja yhteisellä kielellä, joka auttaa jäsentämään EU:n erilaisissa koulutusjärjestelmissä suoritettuja tutkintoja tai muutoin hankittua osaamista. Tämän taulukon pohjalta voidaan todeta, että ammatillisen perustutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon väliset osaamisenerot ovat selkeät ainakin EQF-tasoilla ja paperilla.

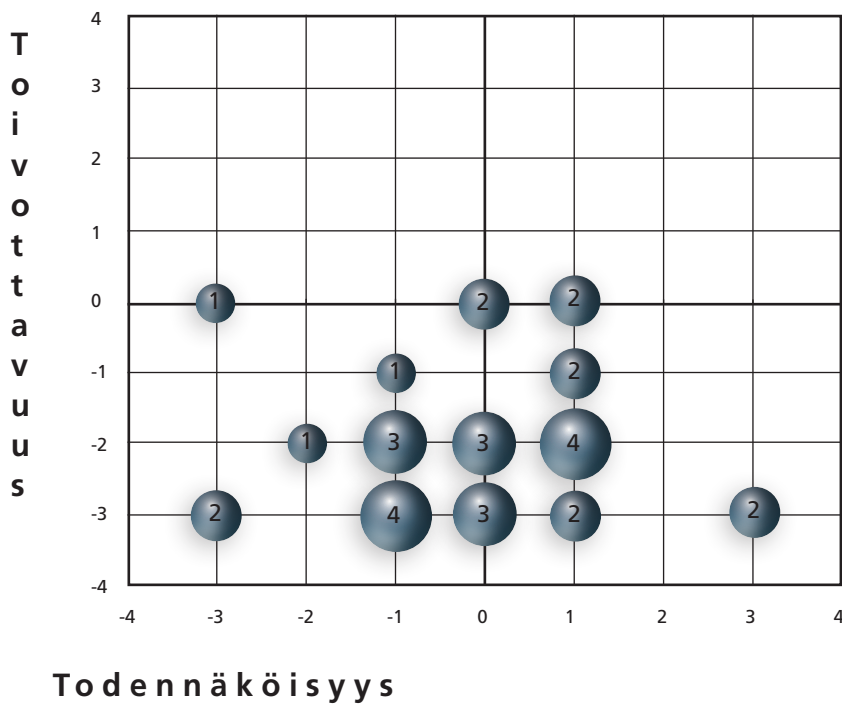
	TASO 4 Ammatilliset perustutkinnot	TASO 6 Ammattikorkeakoulututkinnot (AMK)
	Esim. nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto, nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja Ym.	Esim. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma, yhteisöpedagogi (AMK) Ym.
O s a a m i n e n	Hallitsee oman alansa fakta- ja teoratiedot laajoissa asiayhteyksissä sekä tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyyn ja pystyy hyödyntämään näitä tietoja ja taitoja ratkaistaessa oman alan erityisongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä. Vastaa omien tehtäviensä loppuun suorittamisesta sekä toimii turvallisesti ja vastuullisesti työyhteisössä. Kykenee taloudelliseen, tulokselliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan ja töiden järjestelyyn. Kykenee valvomaan muiden suorittamia rutiinitehtäviä. Valmiudet toimia yrittäjämäisesti toisen palveluksessa tai alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi omaa osaamistaan ja parantaa työhön tai opintoihin liittyviä toimia. Kehittää itseään ja työtään. Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteissa ja tuottaa monipuolisia, myös alaan liittyviä, tekstejä äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Selviytyy kansainvälisestä viestinnästä ja vuorovaikutuksesta toisella kotimaisella ja ainakin yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.	Hallitsee oman alansa laaja-alaiset ja/tai erikoistuneet fakta- ja teoratiedot sekä kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyyn. Pystyy hyödyntämään näitä tietoja ja taitoja ratkaistessaan luovasti abstrakteja ongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Ymmärtää ammatillisten tehtäväalueiden sekä alan ja eri alojen rajapinnat. Kykenee johtamaan ja valvomaan toimintaympäristöjä, jotka muuttuvat ennakoimattomasti. Kykenee valvomaan muiden suorittamia tehtäviä. Hyvä valmius toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi ja kehittää omia ja muiden suorituksia ja työtä. Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.

Taulukko 2. EQF:n tasot neljä (4) ja kuusi (6) vertailussa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon tutkinnon perusteissa on kuvattu ammattialan arvoperusta ja perustutkinnon tavoitteet (Opetushallitus 2014a, 106–108). Humanistisen ammattikorkeakoulun kansalaistoiminnan ja nuoriso-työn koulutusohjelman, yhteisöpedagogi (AMK) opetussuunnitelmasta löytyvät koulutusohjelman tavoitteet, kompetenssit ja osaamisen kuvaus (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013, 5–6). Näitä dokumentteja vertailemalla nähdään yhä selvemmin, että tutkinnon suorittaneet työskentelevät samoilla työkentillä, mutta hyvin erilaisissa tehtävissä. Nuvalaisten osaaminen keskittyy yksilön- ja ryhmänohjaustaitoihin yhteisöllisiä menetelmiä hyödyntäen. Yhteisöpedagogien osaamisen vaativuustaso nousee osallisuuden vahvistamiseen, vaikuttamiseen, hallinnolliseen ja kehittävään osaamiseen.

Näiden kolmen eri vertailun valossa työnkuvat, tehtäväkentät ja osaamisalueet voisivat koulutuksellisesti ja työllistymisen näkökulmasta olla selvärajaisia. Kuitenkin huomioon on otettava yksilön oma työ- ja urakehitys.

3.10 Työmarkkinoiden muutos -väitteen analysointia

Kuva 5. Yhteisöpedagogit (AMK) vievät nuvasta (amatillinen perustutkinto) valmistuneiden työt vuoteen 2025 mennessä -väitteen toivottavuus ja todennäköisyys.

Panelistien mielestä ei ole toivottavaa, että yhteisöpedagogit vievät nuvalaisten työt. Kuitenkin todennäköisyys -akselilla äänet jakautuivat tasaisemmin. Perustelut väitteeseen olivat hyvin moniulotteisia joissa korostuivat eri koulutusasteiden osaamisen tasot, koulutuksen erot, yhteiskunnalliset työllistymisen haasteet, yhteisöpedagogien arvostuksen nousu ja nuvasta valmistuneiden työpaikat ja -tehtävät.

Panelistit näkevät, että työelämässä tarvitaan sekä yhteisöpedagogeja, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia. Ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneiden vahvuutena todetaan ryhmänohjaukselliset, kohtaamisen ja vuorovaikutuksen taidot. Yhteisöpedagogien vahvuutena puolestaan nähdään yksilöohjauksen, johtajuuden, kehittämistyön ja isojen kokonaisuuksien hallintataidot. Vaikka koulutukset sivuavat toisansa, osaaminen on erilaista. Panelistit tuovat esille, että erot koulutuksessa tulisi säilyttää ja selkiyttää. Molempien koulutusten ei ole tarvetta vastata samoihin osaamistavoitteisiin.

Panelistit toteavat, että pitkällä tähtäimellä korkeamman koulutuksen saaneet eivät tyydy tekemään perustason työtä. Näin ollen sitoutuminen perustason työhön nousee yhteisöpedagogien haasteeksi. He havittelevat vaativimpia, vastuullisempia, asiantuntijan työtehtäviä hankkeista, esimiestehtävistä, suunnittelutehtävistä ja viroista. Nuvalaiset nähdään perustyön työrukkasina, kenttätöntekijöinä ja käytännön kohtaajina sekä menetelmäohjausosaajina.

Eräs panelisteista tuo esille, että yhteisöpedagogien töitä valuu myös sosionomeille. Edellisten väitteiden kommentoissa vastaavasti tuotiin esille, että nuvalaisten työtä tehdään myös lähihoitajan koulutuksella.

Panelistein mielestä koulutuksen arvostus ja pätevyys on ratkaiseva siinä, kuka työllistyy mihinkin tehtävään. Eräs panelisti toivoo alalle hyviä tyyppejä, kun taas vastavasti toinen panelisti haluaisi nähdä osaamisen työllistymisen keskiössä, eikä ”hyvän tyypin”.

Ammatillisen perustutkinnon huolestuttavana haasteena nähdään sisään pääsevien opiskelijoiden nykyinen taso. Kuitenkin ammatillinen perustutkinto nähdään loistavana koulutuksena, josta saa hyvän perustyön koulutuksen. Kysymyksenä nousee uralla eteneminen. Voiko koulutuksen ja osaamisen myötä luoda alalla uraa?

Yhteisöpedagogit ovat saaneet sijansa yhteiskunnassa ja panelisteista muutama näkeekin, että tutkintoa arvostetaan. Se vaikuttaa monipuoliselta ja useaan paikkaan sopivalta. Alueelliset erot nousevat myös esille. Joissain kunnissa valitaan nuoriso-työhön AMK-tasoinen osaaja, jota ei nähdä välttämättä hyvänä. Panelisti näkee, että kenttätöitä tarvitaan enemmän kuin koskaan ja nuvalta valmistuneet ovat tässä työssä paikallaan. Kuntapuolella työllistymisen kilpailu nähdään koventuvan, koska uusia toimia ei ole luvassa. Haasteeksi yhteisöpedagogien kohdalla nousee se, että viihtyvätkö he perustyössä. Moniammattillisuus ja monialaisuus vaatii erään panelistin mielestä AMK-tutkintoa, kun taas toinen panelisti näkee, että myös nuvalaiset voivat toimia monialaisissa verkostoissa, kunhan muistavat tuoda esille vastuullisten aikuisten yhteisölliset taidot.

3.11 Ammattinimikkeen poistaminen -väite

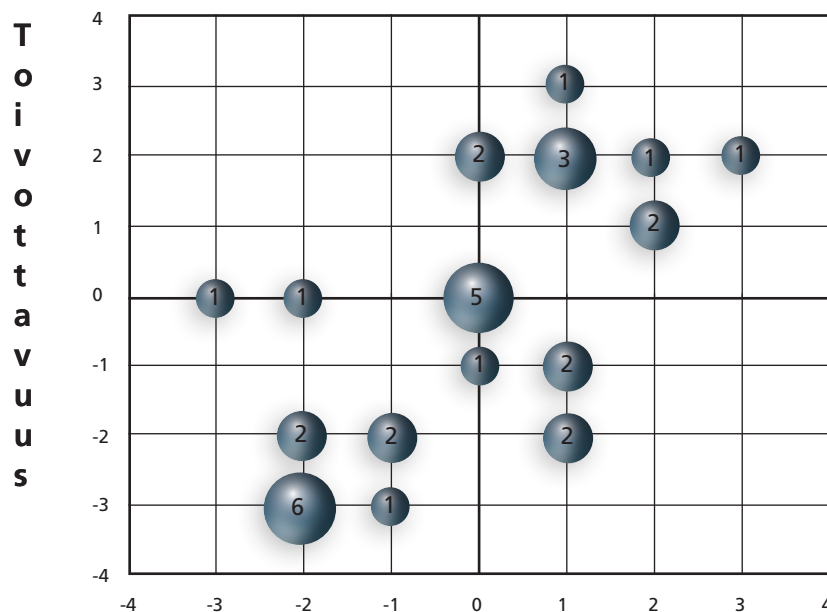
Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan ammattinimike poistetaan vuoteen 2025 mennessä. Väitteessä otetaan kantaa siihen, kuinka todennäköinen ja toivottu esitetty tulevaisuus on.

eDelfoi-paneelin viimeinen väite perustuu ajatukseen, että nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattinimike on vaihtunut tai poistunut vuoteen 2025 mennessä. Väite perustuu laajaan ja pitkään keskusteluun tutkintonimikkeestä. Nimikkeen vaihto oli esillä OHJAKAS-työryhmässä koko sen työskentelykauden ajan ja Opetushallituksen esityksessä opetus- ja kulttuuriministeriölle ehdotetaan nimikkeen muuttamista nuoriso- ja yhteisöohjaajaksi. Tämä nimikkeen muutos liittyy laajempaan tutkinnon rakennemuutokseen, jossa humanistisen ja kasvatustieteiden ammattillisia perus- ammatti- ja erikoisammattitutkintoja ehdotetaan muutettavaksi.

Halusin väitteen kautta herättää keskustelua eri asiantuntijoiden välillä ammattinimikkeestä, koska tiesin väitettä kirjoittaessani, että nimikettä tullaan uudistamaan. Nimikkeen vaihtaminen ei ole yksiselitteistä. Sekä OHJAKAS-työryhmässä, lausunnoissa että koulutustoimikunnassa ollaan asiasta montaa eri mieltä. NuVa-verkostossa nimikkeen vaihtamisesta ollaan puhuttu vuosia, mutta kaikille sopivaa nimikettä ei ole löytynyt. Osa puolustaa nuoriso-sanankäytämistä ja osa haluaisi sen pois.

Kuka omistaa nuoruuden, vai olisiko nuoruus vapautettava kaikkien eri ammattialojen vapaaseen käyttöön ja korostettava osaamista tarpeiden vaatimalla tavalla. Nuorisotyöllä on monopoliasema suhteessa nuoruuden hallinnoinnissa (Pohjola 2009, 26–27). Vääristääkö ammattinimike tätä asemaa osin jopa väärään suuntaan? Kannan tutkintonimikkeessäni sanaa nuorisotyö, mutta se ei tee minusta nuorisotyöntekijää.

3.12 Ammattinimikkeen poistaminen -väitteen analysointia

Todennäköisyys

Kuva 6. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan ammattinimike poistetaan vuoteen 2025 mennessä –väitteen toivottavuus ja todennäköisyys.

Toivottavuus ja todennäköisyys -akselilla tarkasteltuna panelistien mielipiteet jakautuvat mielenkiintoisella tavalla. Osa on sitä mieltä, että nimikkeen poistuminen olisi toivottavaa ja todennäköistä, kun taas osa on sitä mieltä, että se ei ole toivottavaa, eikä todennäköistä. Viisi panelistia joko ovat jättäneet vastaamatta kysymykseen tai he eivät ole halunneet muodostaa asiasta mielipidettä.

Esitetyn väitteen voi tulkita kahdella tavalla. Toisaalta tutkintonimike voidaan nähdä poistuvana tai korvattavana jollain toisella nimellä tai toisaalta voidaan tulkita väite niin, että tutkinto olisi poistumassa kokonaan.

66

*...pienemmillä paik-
kakunnilla nuvalai-
silta vaaditaan laa-
jempaa osaamista
sekä kohderyhmän,
iän ja menetelmien
osalta kuin isommissa
kaupungeissa.*

4 Tulevaisuuden kuvia ja päätelmiä

”Jos olisin kysynyt ihmisiltä, mitä he haluavat liikkumiseen, he olisivat todennäköisesti sanoneet, että nopeampia hevosia.” (Henry Ford.)

Usein oman tutun ja turvallisen alueen ulkopuolista maailmaa on vaikea kuvitella ja siksi haluamme myös viimeiseen asti puolustaa tämän turvallisen alueen olemassaoloa. Senkin uhalla, ettei sille tällaisenaan olisi enää tarvetta tulevaisuudessa. On tärkeää myös tunnistaa, että kun puhumme omaan työhön vaikuttavista muutosilmiöistä, tulemme helposti varovaiseksi aiheen suhteen. Kukaan ei halua sahata oksaa jolla istuu tai purra ruokkivaa kättä. Oman työn tulevaisuuteen voisi olla mahdollista vaikuttaa sitä lisäävästi, mutta koska se vaatii aina uuden ja jopa pelottavankin näkökulman valitsemista sen jättää helposti tekemättä. Omalta turvallisuusvyöhykkeeltä ei ole niin helppoa poistua.

Huomionarvoista aineistossa oli se, että kommentteissa nousi esille vahvasti nuorisotyöpainottuneisuus. Useat paneelin väitteet koskivat koko nuoriso- ja vapaa-aika-alaa, mutta kuitenkin panelistien kommentit käsittelivät pääasiassa nuorisotyötä. Kertooko tämä siitä, että panelisteina oli vahvasti nuorisotyön asiantuntijoita ja vapaa-aikasektorin äänet jäivät kuulumattomiin? Toisaalta työ nähdään kommenttienkin perusteella hyvin nuorisotyökeskeisenä, jopa ammatinimike ohjaa työtä nuorten suuntaan. Tästä esimerkkinä oli se, että aikuisten parissa tehtävää ohjaustyötä ei katsota juurikaan nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen pariin kuuluvana. Vaikka työnteon ideologialla voisi olla paljon annettavaa esim. työttömien työnhakijoiden ohjaamisessa.

Mielenkiintoista oli havaita, että alueelliset erot tulivat paneelissa selkeästi esille. Kommenttien perusteella näyttäisi siltä, että pienemmillä paikkakunnilla nuvalaisilta vaaditaan laajempaa osaamista sekä kohderyhmän, iän ja menetelmien osalta kuin isommissa kaupungeissa. Haasteet kuitenkin ovat isoissa kaupungeissa erilaisia kuin pienissä kunnissa.

Etsin paneelin keskusteluista sellaisia alueita joista ei mielellään keskustella tai niitä pidetään ongelmallisina. Tässä yhteydessä huomasin, että yrittäjäyys sai vähän palstatilaa. Samoin työikäisiin liittyvät ohjauksen mahdollisuudet. Pyrin

löytämään aineistosta myös sellaiset teemat, joita ei nähdä kuuluvaksi nuoriso- ja vapaa-aikatyöhön. Yllättävää oli, että varhaiskasvatus sai jonkin verran sellaista kannatusta, ettei se kuuluisi nuvalaisten osaamisalueisiin. Näitä edellä mainittuja teemoja olisi mielenkiintoista avata hieman tarkemmin muilla tutkimuksilla.

Aineistoa käsiteltäessä pohdin, että osaammeko nähdä ne mahdollisuudet, jotka meillä on käsissämme. Kompastuuko humanistisella ja kasvatusalalla laaditut innovaatiot alan vaatimattomaan ääneen ja alan huonoon arvostukseen jyräävien massojen alla? Alalla on esimerkiksi erilaisia toimivia ennalta ehkäisevän työn malleja tarjolla useissa kunnissa, mutta alan vaatimaton ääni kertoo, että ”tämä on nyt tällaista, muut tekevät hienompaa ja parempaa”. Missä on nuvan paljon puhuttu vahva ja järkkymätön ammatti-identiteetti? Sen tiedän, että se nousee puolustamaan lapsen, nuoren, aikuisen ja ikääntyneen oikeuksia aina tarpeen vaatiessa paikassa kuin paikassa. Onko muiden oikeuksien puolustamisesta tullut niin tärkeää, että oman ammatin puolustaminen unohtuu siinä sivussa?

Minua jäi myös askarruttamaan, että onko Nuoriso- ja vapaa-aikatyö lyhyestä historiasta ja pienestä alasta huolimatta vakiintunut ammatti, joka pyrkii pitämään yllä jotain tuttua ja turvallista? Vai voidaan todeta, että ala on innovatiivinen, muuntautumiskykyinen ja tulevaisuudessa elävä työ, joka pyrkii löytämään uria ja uomiaan parantaaksensa yhteiskuntamme hyvinvointia. Voidaanko alaa edes luokitella näin rajusti kahteen eri äärilaitaan?

Surullista on huomata, että alalla on edelleen vähän akateemista, systemaattista tutkimusta. Nuorisotutkimusverkosto, Tampereen yliopisto, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Mikkelin ammattikorkeakoulu tuottavat onneksi tutkimuksia, mutta ammatillisen koulutuksen tutkimus on tässäkin suhteessa vähäistä. Tutkimuksia lukiessani huomasin myös, että tutkimuksissa korostuu nuorisotyön osuus. Mihin jää kaikille ikä- ja kohderyhmille osoitettu vapaa-aikatyön tutkimus. Kuka sitä tekee?

Kehittämistyöni herätti minussa ison kysymyksen siitä, kuka omistaa nuoriso- ja vapaa-aikatyön? Ketkä kaikki ammattiryhmät ovat tervetulleita operoimaan yhteisen hyvän eteen? Huudamme moniammatillisen työn puolesta, mutta suojelemme omaamme työn ja työnideologian menettämisen pelossa. Mikäli lähdemme liikkeelle kohderyhmien tarpeista, eikä ammattikuntien rakentamista instituutioista voisimme saada aikaan uudenlaista ajattelua työ- ja toimintamuotoihimme. Onneksi tällaisia rakenteita on havaittavissa esimerkiksi Oman muotoinen koti –hankkeessa, jossa kolme alle 25-vuotiasta nuorta muutti Laajasalon palvelutalo Rudolfin (Oman muotoinen koti 2016).

Vastaavasti työllistymisen raja-aidat luovat haasteita nuoriso- ja vapaa-aika-alalle. Mikäli nähdään, että sosionomit tekevät yhteisöpedagogien työtä ja lähihoitajat tekevät nuvalaisten työtä, eikä töiden jakautumista tapahdu kuitenkaan toiseen suuntaan, voidaan kyseenalaistaa yhteiskunnallisesti koulutusrakenteiden toimivuutta ja tasapuolista alojen arvostamista. Onko kysymyksessä suurten, tunnet-

tujen alojen brändäys ja pienten alojen jalkoihin jäänti? Myös lainsäädännölliset aukot vahvistavat työllistymistä vain toiseen suuntaan.

Tutustuessani kehittämishankkeen aikana erilaisiin lähteisiin, huolestuin huomattavasti, että virkamiestasolla on yleisesti tiedossa ja hyväksyttyä, että nuorisotyöstä karsitaan ensimmäisten joukossa. Koulutustarjonta 2020 –työryhmän perusteluina nuoriso- ja vapaa-ajan ohjauksen perustutkinnon suorittaneiden kokonaismäärän laskemiseksi kerrotaan, että koska kuntien tulee säästää kustannuksista, se tullaan tekemään mitä ilmeisemmin nuoriso- ja liikuntapalveluista, sillä niiden järjestämisen tasoon ei ole pakottavaa lainsäädäntöä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b, 104.) Nuorisotyö nähdään tässäkin kerätyssä aineistossakin edelleen enemmän ennalta ehkäisevänä ja näin ollen yleensä halvempaan vaihtoehtona kuin korjaava työ. Silti sen toteuttamisen tasosta ollaan valmiita luopumaan, vaikka pidemmällä aikavälillä säästöt voivat käänntyä suuriksi menetyksiksi. Ja kuitenkin, kun kaikkea ei voi laskea rahassa.

“

On huojentavaa saada todeta, että Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattitaidolla on edelleen kysyntää kymmenen vuoden päästä.

4.1 Millainen voisi olla Nuvan tulevaisuus 2025?

Miltä sitten nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta valmistuvien tulevaisuus näyttää vuonna 2025? Tehdäänkö nuorisotyöllä tulevaisuutta? Rakentaako yhteisöllisyyteen, osallistavuuteen, sosiaaliseen vahvistamiseen ja vaikuttamiseen painottava ammattikunta yhteiskuntaamme parempaan suuntaan? Voiko näistä ammattimme vahvuuksista olla annettavaa laajemmallekin kohderyhmälle kuin nuorille? Olisiko pian aika poistaa ammattinimikkeestä sana ”nuoriso” ja tarkastella työkenttää laajemmasta ikäskaalasta käsin?

On huojentavaa saada todeta, että Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattitaidolla on edelleen kysyntää kymmenen vuoden päästä. Alan loistavaa ohjaus- ja menetelmäosaamista tarvitaan myös muilla ikä- ja kohderyhmäluilla. Mitä ilmeisemmin tutkintonimikkeeseenkin johdosta työ kuitenkin tulee painottumaan edelleen vahvasti nuorisotyöhön. Ohjaustyön kohderyhmämuutos tulee muuttumaan tulevaisuudessa väistörakenteen muutoksen myötä. Vaikka painopiste oletetaan pysyvän nuorissa, niin monikulttuurisuus ja ikääntyvät tuovat lisää työsarkaa nuvalaisille. Mielenkiintoista on huomata, että varhaiskasvatustyö nähdään hieman enemmän muiden alojen osaamisena, joskin nuvalaisten ryhmänohjauksellisella osaamisella olisi annettavaa myös varhaiskasvatuksen tehtäviin.

Se, että tulevaisuuden nuva-työ nähdään vuonna 2025 edelleen enemmän ennalta ehkäisevänä kuin korjaavana on ilahduttavaa. Kuitenkin jo nyt ja enemmän ehkä tulevaisuudessa nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajat tulevat tekemään töitä myös korjaavan työn parissa.

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia pidetään menetelmäosaamisen asiantuntijoina. Kuitenkin ohjauksenmenetelmät ja niiden luokittelu kaipaavat uudistamista tulevaisuuden matkatessa. Uudet ehdotukset ohjausmenetelmiin nousevat sosiaalisen elämän ja jaksamisen tukemiseen liittyvistä haasteista.

Ilo oli huomata, että yhteisöpedagogien ja nuvalaisten myrskyisten rinnakkaiselon vuosien jälkeen ammatillisen perustutkinnon ja ammattikorkeakoulututkinnon välillä on rauhan ja yhteistyön ilmapiiri. Tulevaisuuden ohjaus- ja kasvatusalan työtehtävissä tarvitaan sekä yhteisöpedagogeja että nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia. Ammatillisesta perustutkinnosta valmistuneiden vahvuutena on ryhmänohjaukselliset, kohtaamisen ja vuorovaikutuksen taidot. Yhteisöpedagogien vahvuutena puolestaan nähdään yksilöohjauksen, johtajuuden, kehittämistyön ja isojen kokonaisuuksien hallintataidot. Vaikka koulutukset sivuavat toisiansa, osaaminen on erilaista. Koulutusasteiden erot koulutuksessa tulisi säilyttää ja selkiyttää myös käytännön tasolla. Molempien koulutusten ei ole tarvetta vastata samoihin osaamistavoitteisiin.

Tilastoinnin näkökulmasta meillä on edelleen luokitusongelma. Luokitus on jäänyt elämään vanhaa tilastokeskuksen ammattialaluokitusta, vaikkei se vastaa enää nykyistä koulutusalaaluokitusta. Vaarana on, että saamme jatkuvasti ulos vääränlaista dataa, jonka perusteella tehdään virheellisiä opintopaikkojen vähentämistä vääristä paikoista.

Huomionarvoista on, että valtaosa nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnosta valmistuttuaan työllistyy eri luokitusten aloille esimerkiksi lastensuojeluun, koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaan, liikunta ja vapaa-aikaohjaajiksi, koulunuorisotyöhön, henkilökohtaisen avustamisen töihin, ikääntyvien ohjaukseen, kehitysvamma-alalle, työpajaohjaukseen, varhaiskasvatukseen, asuntolaohjaukseen ja päivähoitoon (Uusitalo 2013; Huttunen & Kansanaho 2015).

Useilla aloilla on työvoimapulaa ja nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen ammattilaiset ovat otettu työelämässä hyvin vastaan ja heidän ohjauksen ammattitaitoa on arvoستettu. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystalveluiden uudistuvat palvelutavat tarvitsevat ohjauksen ja vuorovaikutuksen ammattilaisia. Ihmisten osallistaminen, hyvinvoinnin, demokratian ja taloudellisuuden näkökulmasta on tulevaisuudessa keskiössä. Uusi hallitusohjelma vaatii mm., että kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaiken ikäisten omaishoitoa. Osana tätä työtä tarvitaan ohjausosaamista hoitotyön lisäksi. Tähän työhön on nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajalla osaamista, vaikka ammatinimike usein virheellisesti yhdistetään vain kunnan nuorisotyöhön. Nuoriso- ja vapaa-ajan tutkinto antaa laaja-alaisen osaamisen eri työsektoreille kunnissa, järjestöissä sekä yksityisellä puolella. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien henkilöstön yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista luovutaan, jolloin tehtäviin valittavien osaaminen korostuu. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon kohdalla työllistymisen esteitä on runsaasti esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja lastensuojelussa, vaikka tutkinnon antama osaaminen olisi riittävää tiettyihin alojen työtehtävistä ja toisi aloille kaivattua moniammatillisuutta. (Huttunen & Kansanaho 2015.)

4.2 Ammatillisen koulutuksen kehittämisen haasteet

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinto kaipaa sisällöllistä kehittämistä.

Tutkinto painottuu edelleen hyvin paljon nuorisotyöhön, mutta tulevaisuus haastaa laajentamaan kohderyhmäosaamista. Pelkästään nuorisotyöhön rakennettu opintopolku ei tue työllistymistä enää vuonna 2025. Tulevaisuuden työnteon ennakkoinnin, lainsäädännön, koulutusrakenteiden ja -sisältöjen tulisi muodostaa polkuja, jotka työllistävät tarkoituksenmukaisesti. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkintoa suositellaan rakennettavaksi niin, että se erottuisi vahvemmin omaksi alakseen eikä se näin ollen rinnastuisi esimerkiksi lähihoitajatutkintoon.

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja –tutkintonimikettä on myös uudistettava. On syytä pohtia, vastaako nimike tulevaisuuden ammattia, tutkinnon kokonaissisältöä ja työnkuvaa. Nimike nähdään osin keskittyvän liikaa ”nuoriso” -sanan ympärille, mikäli tulevaisuuden työtehtävät ovat muualla kuin nuorten vapaa-ajanohjauksessa. Opetushallituksen kevään 2016 esityksen mukaan nimike olisi vaihtumassa koulutusrakenteen muutosten yhteydessä nuoriso- ja yhteisöohjaajaksi. Onko tämäkään tutkintonimike tarpeeksi kuvaava vastaamaan nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajan tulevaisuuden työtehtäviin?

Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon kehittämistä tulee edelleen jatkaa tieteelliseen tutkimukseen pohjaten. Keskeisiä jatkotutkimuksen aiheita ovat esimerkiksi perustutkinnosta valmistuneiden työllistymisen polut ja urat. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon perusteissa käytettävien käsitteiden tulkinnat olisi hyvä myös kerätä nuva-kouluttajilta kautta Suomen. Näiden erilaisten tulkintojen kautta päästäisiin kiinni niihin merkityksiin, joiden kautta tutkintoa viedään eteenpäin kouluttamalla yhä uusia ja uusia nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajia maailmalle. Vaikka tutkinnon perusteet muuttuvat, ei välttämättä annettava opetus muutu.

Kehittämistä ei tule tehdä kehittämisen vuoksi, eikä tutkimusta tutkimisen vuoksi. Leppä & Palomäki (2012, 227) toteavat, että nuorisotyön kenttä on jo itsessään pirstaleinen, joten kehittämistyötä tarvitaan perustyöstä aina lainsäädännön tasolle. Kuitenkin on syytä kiinnittää huomiota mitä kehitetään, missä kehitetään ja kuka kehittää. Kehittämistyön rajapinnat täytyy olla selvillä, eikä kehittämistyön ohjaamiseen riitä pelkästään eri verkostojen omat sopimukset, vaan se tarvitsee tuekseen kansallista ohjausta.

Humanistinen ja kasvatusala tarvitsee avointa, vuorovaikutuksellista keskustelua niin koulutusalojen ja –tasojen välillä kuin myös eri toimintasektoreiden välillä. Delfoi mahdollistaa hyvin ainakin tulevaisuuteen luotaavan keskustelun ja voin-kin suositella sitä yhdeksi alan tulevaisuudentutkimuksen keskusteluareenaksi.

Nuorisoalan ja muun ohjaustoiminnan koulutustoimikunnan julkaisema tiedote humanistisen ja kasvatustieteiden –koulutuksesta ja kelpoisuudesta tarvitsee nopeaa päivitystä ja levitystä työnantajille. Nopean päivityksen toki tekee haasteelliseksi avoimena olevat lainsäädäntöuudistukset.

Ala tarvitsee kehittämisen ja tutkimisen lisäksi laajaa, positiivista nostetta osakseen. Pienen alan ääni on saatava kuuluviin yhteiskunnassamme. Tämän vuoksi haastan koulutuksen järjestäjiä, NuVa-verkostoa, työntekijöitä ja –antajia lisäämään edelleen nuva-osaamisen tietoutta, pitämään heikomman ja pienemmän puolta sekä arvostamaan alaa sen kaiken hyvän tähden, jota sillä on.

Samalla humanistisen ja kasvatustieteiden valtaapitävien olisi syytä puolustaa alan soveltuvuutta erilaisiin tehtäviin ja otettava rohkeasti ja reilusti kantaa lainsäädännön uudistuksiin, jotka koskevat ohjauksen ja kasvatustieteiden aloja. Isot alat eivät saa jyrätä pienempiä pois altaan. Ammattiyhdistyksillä on myös iso vastuu puolustaa humanistisen ja kasvatustieteiden ammatillisten perustutkintojen ääntä työllistymisen esteitä raivatessaan.

”Nuorisotyö tarvitsee myös muita, mutta näyttää siltä, että muut tarvitsevat nuorisotyötä vielä enemmän.” (Parviainen 2009, 38.)

Lähdeluettelo

Julkaistut lähteet

Auvinen, Ari-Matti (toim.) 2013. Yhteenvedo delfoi-työskentelystä. Suomen eOppimiskeskus ry.

AMKE 2015. Ammatillisen koulutuksen rahoitus supistuu. Uutinen 28.9.2015. Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry. Viitattu 20.4.2016
<http://www.amke.fi/ajankohtaista/uutiset/uutinen/ammattillisen-koulutuksen-rahoitus-supistuu.html?p22=29>

Futurix. Tulevaisuuden tutkimus. Viitattu 12.4.2015.
<http://www.futunet.org/fi/materiaalit/etusivu>

Haapala, Anu 2012. Tulevaisuuskuvat nuorisotyössä. Nuorisotyö kaarnalaivana virrassa vai laivan kapteenina. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus. Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino, 52–63.

Hakala, Juha T. 2001. Menetelmällisiä koetuksia. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: PS-Kustannus, 10–23.

Hiltunen, Elina 2012. Matkaopas tulevaisuuteen. Helsinki: Talentum.

Horelli, Liisa & Kyttä, Marketta & Kaaja, Mirkka. Lasten ja nuorten osallistumista tukevia menetelmiä. Teoksessa Gretscher (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Askeleita osallisuudesta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Suomen kuntaliitto. 31–47.

Humanistinen ammattikorkeakoulu 2013. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opetussuunnitelma 2013–2018. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Juote, Atso & Anttila, Markus 2006. Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkinnon osaamistarpeiden ennakointi vuosille 2015–2020. Opetushallitus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kaunismaa, Pekka & Kouvo, Anne 2013. Nuoriso- ja vapa-ajanohjauksen perustutkinnon ja lasten ja nuorten erityisohjaajan ammattitutkinnon osaaminen ja profiili. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kiiski Kataja, Elina. 2016. Megatrendit. Tulevaisuus tapahtuu nyt. Muistio 13.1.2016. Helsinki: Sitra.

Kuusi, Osmo & Kamppinen, Matti 2003. Tulevaisuuden tekeminen. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari. Tulevaisuudentutkimus. Perusteet ja sovellukset. 2. Korjattu painos. Helsinki: SKS, 117–170.

Kuusi, Osmo 2002. Delfoi-menetelmä. Teoksessa Kamppinen, Matti & Kuusi, Osmo & Söderlund, Sari (toim.) Tulevaisuuden tutkimus. Perusteet ja sovellukset. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura, 204–225.

Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005.

Linturi, Hannu 2013. Delfoi –oraakkelin matkassa. Artikkel. Futurix-ympäristö. Viitattu 14.4.2016. http://www.futunet.org/fi/materiaalit/metodit/2_metodit/1_delfix?C:D

Leppä, Tanja & Palomäki, Tuija 2012. ”Käytännöllinen tyke” Työelämän kehittämis- ja palvelutoiminta nuoriso- ja vapaa-aika-alan työelämän ja koulutuksen järjestäjien yhteisenä kehittämistyökaluna. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus. Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino, 213–228.

Lundblom, Pia 2009. Ohjaus –mitä se oikein on? Nuorisotutkimus 27. vuosikerta, 1/2009, 66–68.

Lundblom, Pia 2014. Ehkäisevä työ käsitteenä ja toimintana. Teoksessa Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) Ehkäisevä työ pedagogisesti. Sarja F. Kat-sauksia ja aineistoja. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 8–14. Viitattu 19.3.2016 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/03/Humak-ehkaiseva-tyo-pedagogisesti.pdf>

Maahanmuuttovirasto 2015. Turvapaikka- ja pakolaistilastot. Viitattu 26.1.2016. http://www.migri.fi/download/64198_TP_tilannekuva_julkaistava_6.12.pdf?742bd5d96025d388

Martikainen, Ossi & Vähämäki, Minna 2016. Hyvän elämän malleja. 5.1 Humanismi. Oppimateriaaleja. Otavan Opisto. Viitattu 10.4.2016 <http://opinnot.intertix.fi/fi/muikku2materiaalit/lukio/et/et1/index>

Mäkelä, Keijo. 2006. NUOTTA 2015. Nuorisoalan koulutustoimikunnan alaisen koulutuksen tarveselvitys. Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu 25.3.2016. http://www.oph.fi/download/47242_nuotta.pdf

Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.), Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkoston / Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 76. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 21–43.

Nieminen, Juha 2012. Tiedonintressit nuorisotyön kehittämisessä. Teoksessa Kommonen, Katja; Suurpää, Leena & Söderlund, Markus. Kehittyvä nuorisotyö. Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 128. Helsinki: Hakapaino, 36–51.

Niinistö, Sauli 2016. Valtiopäivien avauspuhe 4.2.2016. Viitattu 22.2.2016. <http://www.tpk.fi/Public/default.aspx?contentid=341374&nodeid=44810&contentlan=1&culture=fi-FI>

Nuorisoalan koulutustoimikunta. 2010. Humanistinen ja kasvatusala –koulutus ja kelpoisuus. Tiedote. Nuorisoalan ja muun ohjaustoiminnan koulutustoimikunta. 10.11.2010. Viitattu 23.3.2016. http://www.edu.fi/download/127372_humanistinen_ja_kasvatusala_koulutus_ja_kelpoisuus.pdf

Nuorisolaki 72/2006.

NuVa-verkostopäivät 2015. Keskustelumuistiinpanot 5.-6.11.2015. Pieksämäki. Seurakuntaopisto.

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY.

Oman muotoinen koti 2016. Hankkeen internetsivut. Viitattu 10.4.2016. <http://omanmuotoinenkoti.munstadi.fi/>

OAJ 2015. Budjetti vie lähes 200 miljoonaa euroa. Uutinen 28.9.2015. Opetusalan ammattijärjestö. Viitattu 20.4.2016 http://www.oaj.fi/cs/oaj/Uutiset?contentID=1408912443501&page_name=Budjetti+vie+lahes+200+miljoonaa+euroa

OAJ 2016. Varhaiskasvatuslaki. Viitattu 7.3.2016. <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki?resolvetemplatefordevice=true>

Opetushallitus 2014a. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Nuoriso- ja vapaa- ajanohjauksen perustutkinto, Nuoriso- ja vapaa-ajanohjaaja. Määräys 70/011/2014. Viitattu 12.3.2016. http://www.oph.fi/download/162459_nuoriso_ja_vapaa_ajanohjauksen_pt_01082015.pdf

Opetushallitus 2014b. Ammatillisen perustutkinnon perusteet. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, lähihoitaja 2014. Määräys 79/011/2014. Viitattu 12.3.2016. http://www.oph.fi/download/162460_sosiaali_ja_terveysalan_pt_01082015.pdf

Opetushallitus 2015a. Ohjauksen ja kasvatuksen tutkintorakenteen kehittäminen työryhmän asettaminen 18.3.2015. Dno 7/041/2015.

Opetushallitus 2015b. Ohjauksen ja kasvatuksen tutkintorakenteen kehittäminen työryhmän muistio 18.11.2015.

Opetushallitus 2016. Koulutus- ja osaamistarpeiden ennakointi. Viitattu 17.3.2016. http://www.oph.fi/tietopalvelut/ennakointi/koulutus_ja_osaamistarpeiden_ennakointi

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksestä HE xx/2010 vp. Luonnos 21.5.2010. Viitattu 20.4.2016 http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeopenhamina-prosessi/Liitteet/Kansallinen_viitekehys_HE_luonnos_210510.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015a. Asettamispäätös työelämän ohjausryhmän ammatillisen tutkintorakenteen uudistamiseksi 15.4.2015. OKM/14/040/2015

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015b. Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuisioita ja selvityksiä 2015:14. Viitattu 18.3.2016 <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2015/liitteet/tr14.pdf?lang=fi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016a. Varhaiskasvatuslain uudistaminen. Viitattu 18.3.2016. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b. Nuorisolain uudistaminen. Viitattu 18.3.2016. http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/vireilla_nuoriso/nuorisolaki/

Parviainen, Immo 2009. Haaste tulevaisuudelle: yhteisöpedagogien (AMK) osaaminen näkyväksi. Teoksessa Lind, Kimmo (toim.). Mahdollisuuksien maailma. Näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Sarja S. Oppimateriaaleja 19. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 38–47.

Pohjola, Anneli 2009. Nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnoilla. Teoksessa Raitakari, Suvi & Virokannas, Elina (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 96, 21–40.

Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) Ehkäisevä työ pedagogisesti. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 8–14. Viitattu 19.3.2016 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/03/Humak-ehkaiseva-tyo-pedagogisesti.pdf>

Raitakari, Suvi & Virokannas, Elina 2009. Yhteisiä teemoja etsimässä. Teoksessa Raitakari, Suvi & Virokannas, Elina (toim.) Nuorisotyön ja sosiaalityön jaetut kentät. Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, 5–18. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 96.

Rubin, Anita 2002. Skenaariopolut tulevaisuuteen. Artikkel. Futurix-ympäristö. Viitattu 11.4.2016. http://www.futunet.org/fi/materiaalit/metodit/2_metodit/2_skenarix?C:D=347698&selres=347698

Sisäministeriö 2016. Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna ennätysmäärä. Uutinen. Sisäministeriö. Viitattu 26.1.2016. <https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

Tapio, Mari & Odell, Heidi 2014. Voimavaraajia kouluttamassa – Osaamisen hiontaa ehkäisevän työn kehittämishankkeella. Teoksessa Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) Ehkäisevä työ pedagogisesti. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 30-41. Viitattu 19.3.2016 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/03/Humak-ehkaiseva-tyo-pedagogisesti.pdf>

Uusitalo, Mari 2013. Sijoittumiskysely Nuoriso- ja vapaa-ajanohjauksen perustutkintokoulutuksesta vuosina 2008–2012 valmistuneille. Raportti. G6 Opistot. Viitattu 17.3.2016. <http://www.epopisto.fi/opintolinjat/materiaali/sijoittumiskysely.pdf>

Vaarama, Marja 2013. Kaikenikäisille Hyvä Suomi. Sukupolvipolitiikalla sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävään hyvinvointiyhteiskuntaan. Työpaperi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Copy-Set Oy. Viitattu 26.1.2016. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110167/THL_TY%C3%96018_2013web.pdf?sequence=1

Valtioneuvosto 2015. Toimintasuunnitelma strategisen hallitusohjelman kärkihankkeiden ja reformien toimeenpanemiseksi. Hallituksen julkaisusarja 13/2015. Valtioneuvoston kanslia.

Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 608/2005.

Van Galeen, Sjef 2016. Theory of Change and the Futures Cone. Viitattu 21.3.2016 <https://www.sjef.nu/theory-of-change-and-the-futures-cone>

Varhaiskasvatustaki 36/1973.

Vuohelainen, Elsi. Näköalaa tarjoamassa – Preventiimin koulutukset syntyvät yhteistyöllä. Teoksessa Pylkkänen, Sanna & Viitanen, Reijo (toim.) Ehkäisevä työ pedagogisesti. Sarja F. Katsauksia ja aineistoja. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu. 42–49. Viitattu 19.3.2016 <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/03/Humak-ehkaiseva-tyo-pedagogisesti.pdf>

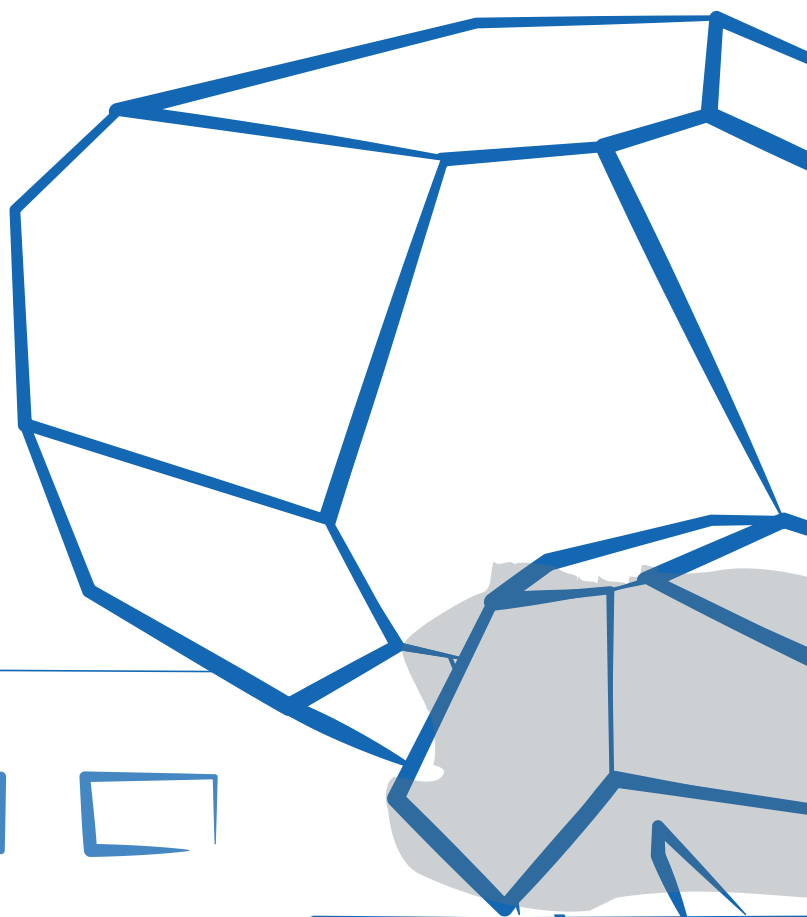
Wilenius, Markku 2015. Tulevaisuuskirja. Metodi seuraavan aikakauden ymmärtämiseen. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Julkaisemattomat lähteet

Huttunen, Katriina & Kansanaho, Minna 2015. Kannanotto sähköpostitse Samuli Leveälahdelle 11.6.2015 julkaisuun Suomi osaamisen kasvu-uralle. Ehdotus tutkintotavoitteista 2020-luvulle.

Huttunen, Katriina & Luukkonen, Pia 2010. Ideariihi nuva-koulutuksen sisällöistä. Muistiinpanot 19.11.2010. Jämsän ammattiopisto.

Kuusi, Osmo 2016. Tulevaisuuskientutkimuksen lähtökohtia ja käytäntöjä. Luentomuistiinpanot 19.2.2016. Delfoi-paja. Otavan Opisto.

ao
Jyväskylän
koulutuskuntayhtymä

